

LIFE Eikenprocessierups

Beleidssymposium 17/06/2025 Utrecht

Provincie
Antwerpen

Provincie Noord-Brabant

INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

Het projectteam

Provincie Antwerpen

Johan Neegers
Projectcoördinator

Kathleen Verstraete
Bioloog, Trekker
mezenstudie

Provincie Limburg

Luc Crevecoeur
Bioloog, Trekker studie
Grote Poppenrover

Toon Willems
Veldmedewerker

EV INBO

Luc De Bruyn
Bioloog, statisticus,
trekker monitoring

Provincie Gelderland

Joost Bloemberg
Ecoloog, coördinator
Gelderland

Provincie Noord-Brabant

Anne Leeflang
Bermbeheer en
mezenstudie

Sittard-Geleen

Jules Sondejker
Coördinator
Sittard-Geleen

Dagprogramma

- **Programma**

- **Welkom** (dagvoorzitter Jules Sondeijker)
- **Wat weten we na 5 jaar onderzoek?** Wat hebben we geleerd, waar staan we nu? (Luc de Bruyn)
- **Een ander perspectief:** grondhoudingsverandering en première van onze film 'Een Gemeenschap van Leven' (Kathleen Verstraete)
- Pauze 15'
- **Samenleven met de Eikenprocessierups**, wat is dat? Wat betekent dit voor het beleid? (Rik van der Linden, Matthijs Schouten & Anne Leeftang)
- **Van bestrijden naar beheren.** Hoe ga je van bestrijden naar beheren? Onze toolkit. (Kathleen, Anne, Harrie Brouwers & Jules)
- **Blik op de toekomst:** Hoe gaan we nu verder? (Johan Neegers)
- Lunch

Provincie
Antwerpen

provincie
Gelderland

Provincie Noord-Brabant

INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

Dagprogramma

- **Programma**

- **Welkom** (dagvoorzitter Jules Sondeijker)
- **Wat weten we na 5 jaar onderzoek?** Wat hebben we geleerd, waar staan we nu? (Luc de Bruyn)
- **Een ander perspectief:** grondhoudingsverandering en première van onze film 'Een Gemeenschap van Leven' (Kathleen Verstraete)
- Pauze 15'
- **Samenleven met de Eikenprocessierups**, wat is dat? Wat betekent dit voor het beleid? (Rik van der Linden, Matthijs Schouten & Anne Leeflang)
- **Van bestrijden naar beheren.** Hoe ga je van bestrijden naar beheren? Onze toolkit. (Kathleen, Anne, Harrie Brouwers & Jules)
- **Blik op de toekomst:** Hoe gaan we nu verder? (Johan Neegers)
- Lunch

Ecologische controle van de Eikenprocessierups (EPR)

Wat weten we na 5 jaar onderzoek

Traditionele controle

- Manueel verwijderen of verbranden van de nesten
- Besproeien met *Bacillus thuringiensis* of Nematoden

Zeer arbeidsintensief en/of het doodt ook veel andere insecten

NATURE TODAY HOME NATUURBERICHTEN WAARNEMINGEN OVER ONS AGENDA

33 duizend liefhebbers van natuur krijgen het al GRATIS natuurnieuws per email van Nature Today! Topbiologen delen hun kennis graag. Meld je ook aan

Natuurlijke bestrijding eikenprocessierups ook tweede jaar zeer succesvol

Hellingman Onderzoek en Advies Kenniscentrum Eikenprocessierups Wageningen University

De project 'Natuurlijke bestrijding eikenprocessierups' werden op een tweede jaar zeer succesvol. Het aantal eikenprocessierupsen op de controlelocatie is gedaald van 3% naar 0%. Tijdens het landelijke onderzoek werden de resultaten toegelicht.

Laatste berichten

- De wetenschap achter het beschermen van vogels 14-okt-2023
- De status van plantensoorten wereldwijd 14-okt-2023
- Volgende week mogelijk massamigratie kraanvogels 14-okt-2023
- Natuurjournaal 14 oktober 2023 14-okt-2023
- Gezonde portie natuur met maandelijkse lunchwandeling bij Isala Zwolle 13-okt-2023
- Provinciaal beleid voor natuur en economie komt nog niet van de grond 13-okt-2023
- Inzet voor de eikelmuis loont 13-okt-2023
- Webinar: omgaan met exoten in 13-okt-2023

NATURE TODAY HOME NATUURBERICHTEN WAARNEMINGEN OVER ONS AGENDA

33 duizend liefhebbers van natuur krijgen het al GRATIS natuurnieuws per email van Nature Today! Topbiologen delen hun kennis graag. Meld je ook aan

Zelf aan de slag tegen de eikenprocessierups

Vogelbescherming Nederland

31-MRT-2020 - Eikenprocessierupsen zijn geen pretje, maar vanaf april moeten we ook daar weer het beste van maken (naast het coronavirus...). Met de goede aanpak geven de rupsen steeds minder overlast. Waar u ook woont of werkt: gebruik en verspreid deze kennis.

Laatste berichten

- De wetenschap achter het beschermen van vogels 14-okt-2023
- De status van plantensoorten wereldwijd 14-okt-2023
- Volgende week mogelijk massamigratie kraanvogels 14-okt-2023
- Natuurjournaal 14 oktober 2023 14-okt-2023
- Gezonde portie natuur met maandelijkse lunchwandeling bij Isala Zwolle 13-okt-2023
- Provinciaal beleid voor natuur en economie komt nog niet van de grond 13-okt-2023

NATURE TODAY HOME NATUURBERICHTEN WAARNEMINGEN OVER ONS AGENDA

33 duizend liefhebbers van natuur krijgen het al GRATIS natuurnieuws per email van Nature Today! Topbiologen delen hun kennis graag. Meld je ook aan

Bewijs dat koolmezen eikenprocessierupsen uit nesten eten

Hellingman Onderzoek en Advies Wageningen University

30-JUN-2018 - Eerder hebben we aangetoond dat koolmezen zowel jonge als oudere eikenprocessierupsen eten. Twee video's laten nu zien dat ze ook rupsen opeten die overleden in de karakteristieke...

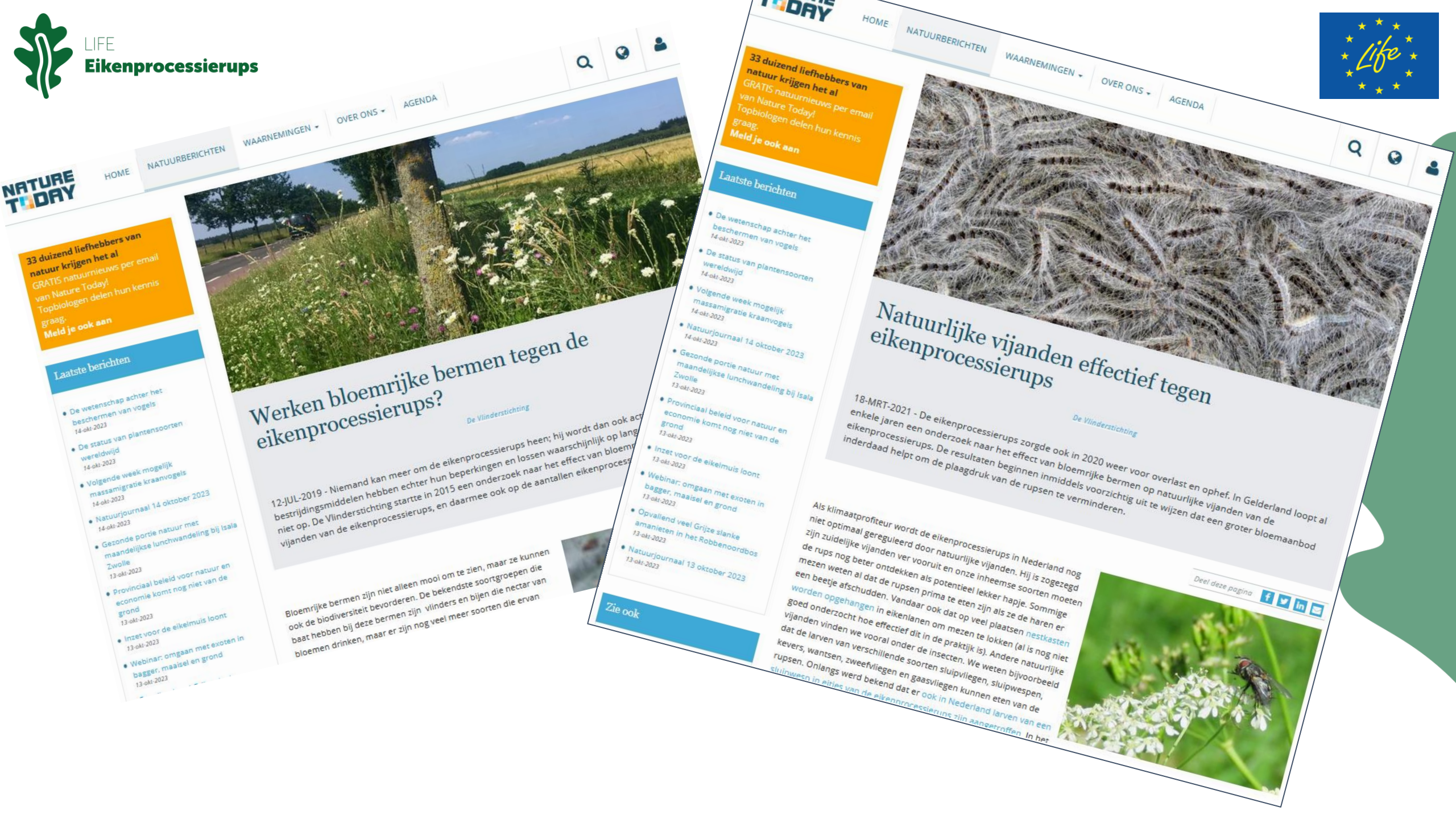
Laatste berichten

- De wetenschap achter het beschermen van vogels 14-okt-2023
- De status van plantensoorten wereldwijd 14-okt-2023
- Volgende week mogelijk massamigratie kraanvogels 14-okt-2023
- Natuurjournaal 14 oktober 2023 14-okt-2023
- Gezonde portie natuur met maandelijkse lunchwandeling bij Isala Zwolle 13-okt-2023
- Provinciaal beleid voor natuur en economie komt nog niet van de grond 13-okt-2023
- Inzet voor de eikelmuis loont 13-okt-2023
- Webinar: omgaan met exoten in 13-okt-2023

Deel deze pagina

De vijanden van de eikenprocessierups helpen, om deze zomer kriebelbuiten te voorkomen. De meest nu toe: kneitersveel mezenestkasten ophangen want mezen eten rupsen. Een mooie eerste stap, maar uren om dat te laten werken, dus aan de slag!

33 duizend liefhebbers van natuur krijgen het al GRATIS natuurnieuws per email van Nature Today! Topbiologen delen hun kennis graag. Meld je ook aan

Laatste berichten

- De wetenschap achter het beschermen van vogels 14 okt. 2023
- De status van plantensoorten wereldwijd 14 okt. 2023
- Volgende week mogelijk massamigratie kraanvogels 14 okt. 2023
- Natuurjournaal 14 oktober 2023 14 okt. 2023
- Gezonde portie natuur met maandelijkse lunchwandeling bij Isala Zwolle 13 okt. 2023
- Provinciaal beleid voor natuur en economie komt nog niet van de grond 13 okt. 2023
- Inzet voor de eikelmuis loont 13 okt. 2023
- Webinar: omgaan met exoten in bagger, maaisel en grond 13 okt. 2023

Werken bloemrijke bermen tegen de eikenprocessierups?

De Vlinderstichting

12-JUL-2019 - Niemand kan meer om de eikenprocessierups heen; hij wordt dan ook actief bestrijdingsmiddelen hebben echter hun beperkingen en lossen waarschijnlijk op lang niet op. De Vlinderstichting startte in 2015 een onderzoek naar het effect van bloemrijke bermen op de eikenprocessierups, en daarmee ook op de aantallen eikenprocessierups.

Bloemrijke bermen zijn niet alleen mooi om te zien, maar ze kunnen ook de biodiversiteit bevorderen. De bekendste soortgroepen die baat hebben bij deze bermen zijn vlinders en bijen die nectar van bloemen drinken, maar er zijn nog veel meer soorten die ervan profiteren.

Zie ook

- De wetenschap achter het beschermen van vogels 14 okt. 2023
- De status van plantensoorten wereldwijd 14 okt. 2023
- Volgende week mogelijk massamigratie kraanvogels 14 okt. 2023
- Natuurjournaal 14 oktober 2023 14 okt. 2023
- Gezonde portie natuur met maandelijkse lunchwandeling bij Isala Zwolle 13 okt. 2023
- Provinciaal beleid voor natuur en economie komt nog niet van de grond 13 okt. 2023
- Inzet voor de eikelmuis loont 13 okt. 2023
- Webinar: omgaan met exoten in bagger, maaisel en grond 13 okt. 2023
- Opvallend veel Grijze slanke amanieten in het Robbenoordbos 13 okt. 2023
- Natuurjournaal 13 oktober 2023 13 okt. 2023

Natuurlijke vijanden effectief tegen eikenprocessierups

De Vlinderstichting

18-MRT-2021 - De eikenprocessierups zorgde ook in 2020 weer voor overlast en ophef. In Gelderland loopt al enkele jaren een onderzoek naar het effect van bloemrijke bermen op natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups. De resultaten beginnen inmiddels voorzichtig uit te wijzen dat een groter bloemaanbod inderdaad helpt om de plaagdruk van de rupsen te verminderen.

Als klimaatprofiteur wordt de eikenprocessierups in Nederland nog niet optimaal gereguleerd door natuurlijke vijanden. Hij is zogenoegd zijn zuidelijke vijanden ver vooruit en onze inheemse soorten moeten de rups nog beter ontdekken als potentieel lekker hapje. Sommige mezen weten al dat de rupsen prima te eten zijn als ze de haren er van af kunnen schudden. Vandaar ook dat op veel plaatsen nestkasten worden opgehangen in eikenlanen om mezen te lokken (al is nog niet goed onderzocht hoe effectief dit in de praktijk is). Andere natuurlijke vijanden vinden we vooral onder de insecten. We weten bijvoorbeeld dat de larven van verschillende soorten sluipvliegen, sluipwespen, kevers, wantsen, zweefvliegen en gaasvliegen kunnen eten van de rupsen. Onlangs werd bekend dat er ook in Nederland larven van de sluipwesp in eitjes van de eikenprocessierups zijn aangetroffen. In het

Deel deze pagina

Doelstellingen

- EPR controle met vogels (nestkasten, mezen)
- EPR controle via parasitering (natuurlijke wegbermen)
- EPR controle door (uitzetten van) poppenrover
- Nevenproject: Invloed van klimop

EPR populatiegrootte

- Aantal nesten

EPR populatiegrootte

- Aantal nesten
- Nestgrootte

pipa golf tennis

3 cm 4 cm 7 cm

handbal

15 cm

voetbal

20 cm

basketbal

40 cm

Nestkasten

Nestkasten (Koolmees, Pimpelmees)

- Mezen voeden hun jongen met rupsen, ook EPR
- Koloniseren gemakkelijk nestkasten
- Meer nestkasten -> Meer mezen -> kleinere EPR populatie

Nestkasten (Koolmees, Pimpelmees)

- 48 locaties, 4 provincies (Antwerpen, Limburg, N-Brabant, Gelderland)
- Elke provincie 12 locaties, 6 met nestkasten, 6 controle

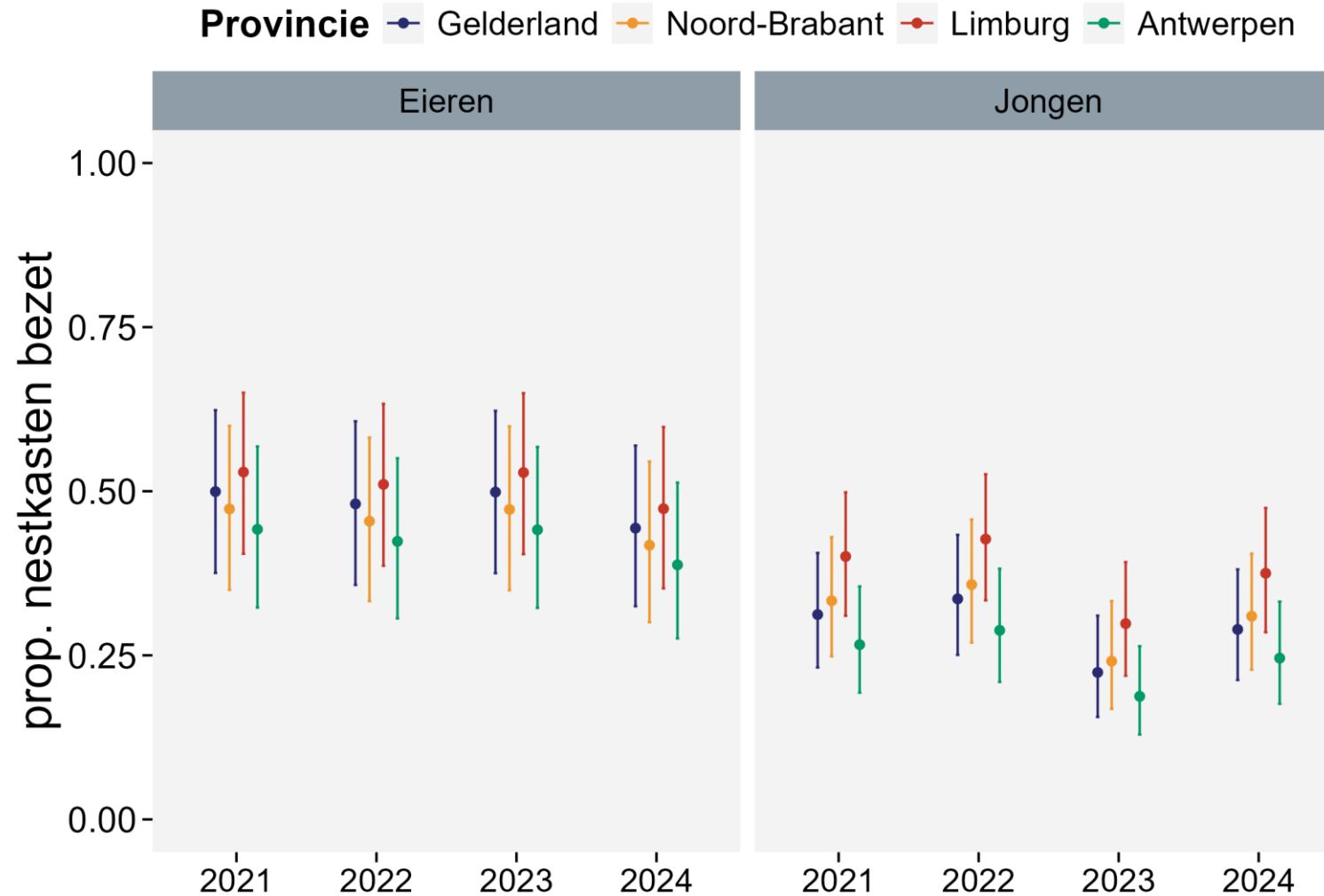

Nestkasten (Koolmees, Pimpelmees)

- Locatie
 - 15 bomen
 - Testlocatie met bomen, controle geen
- Velddata
 - Aantal vogels start broedseizoen
 - Aantal bezetten nesten
 - Eieren
 - Jonge vogels (uitgevlogen)
 - Aantal en grootte EPR-nesten

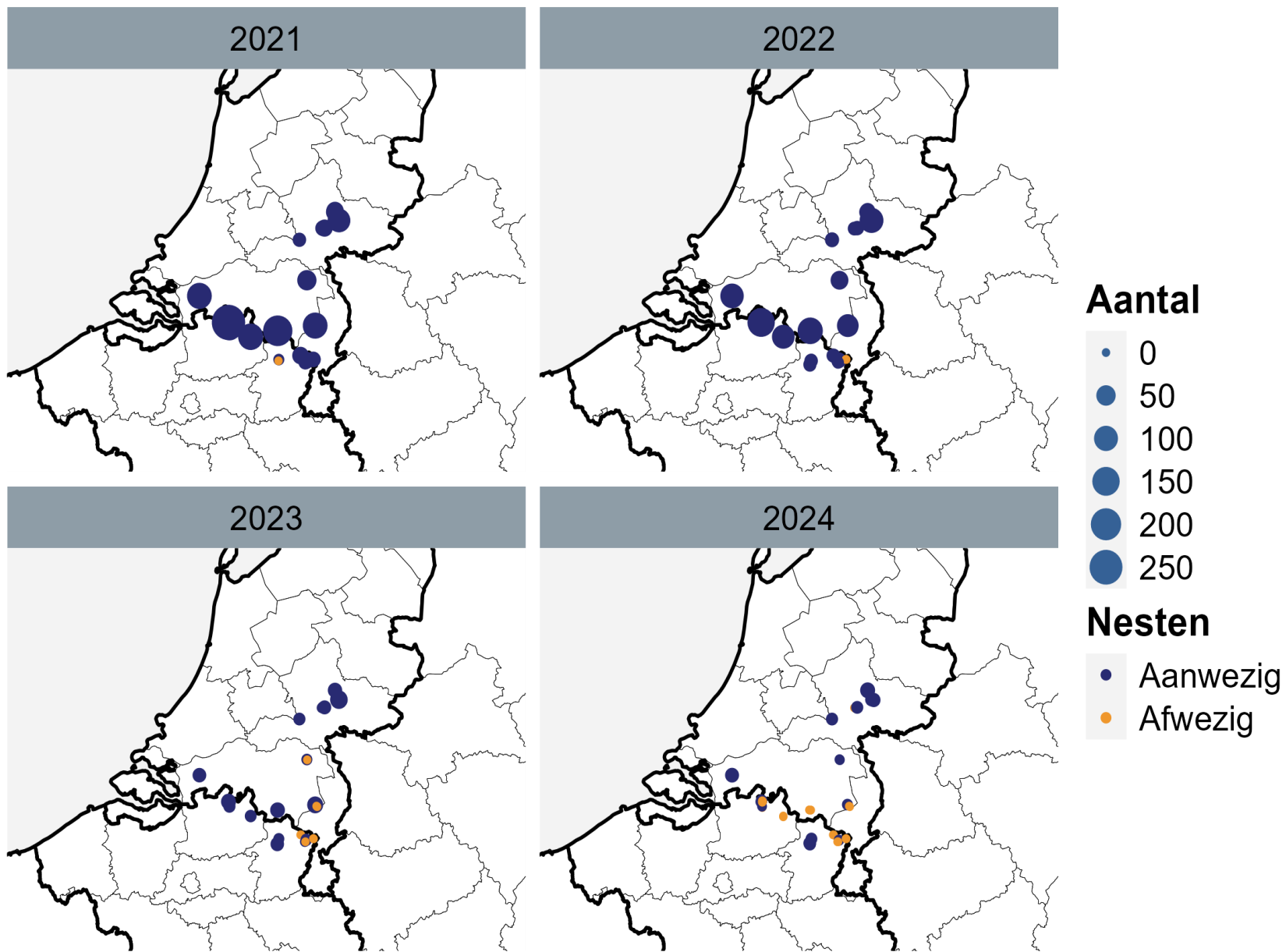
Bezette nestkasten

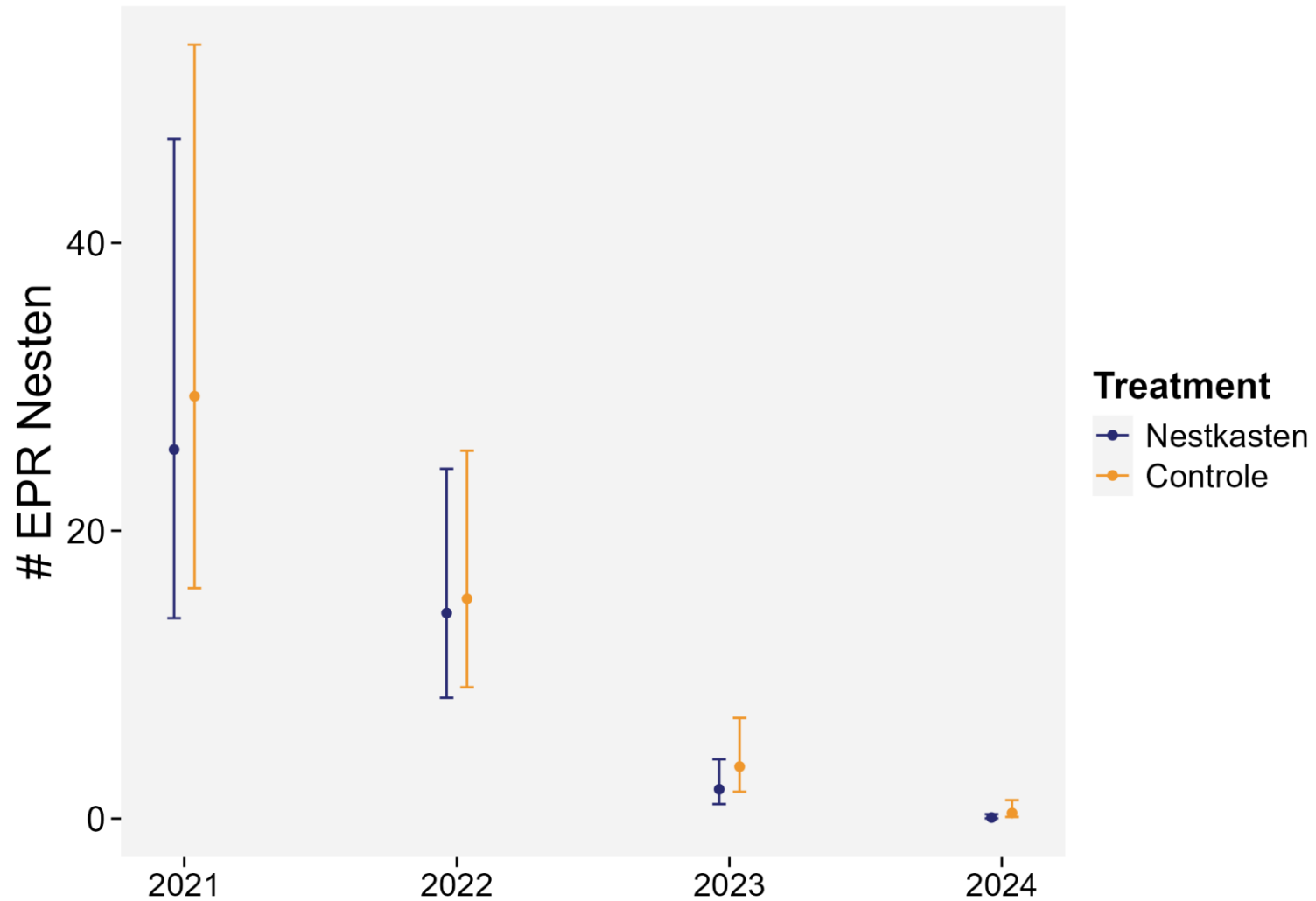

LIFE
Eikenprocessierups

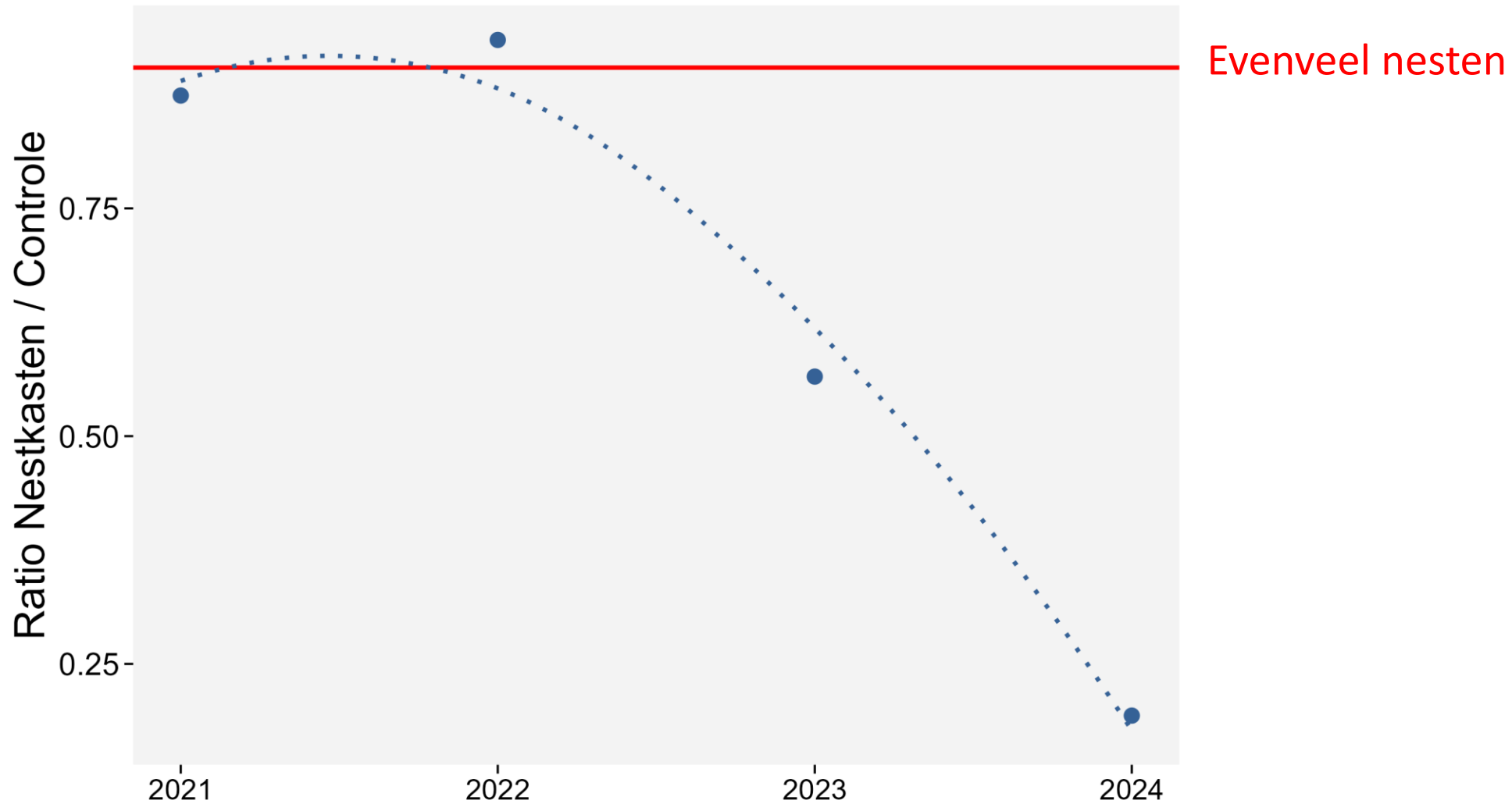
EPR Nesten per locatie

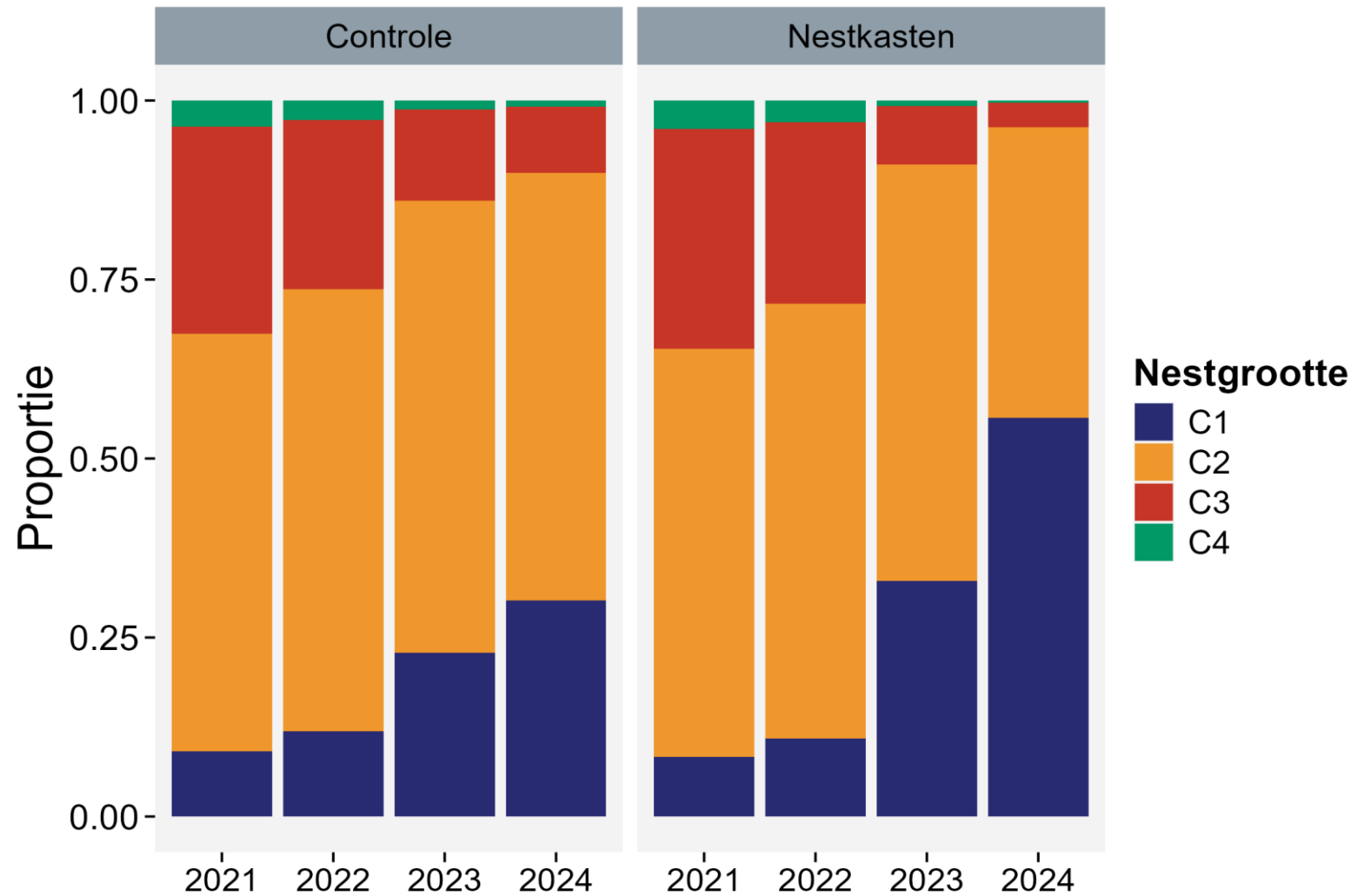
Aantal EPR nesten

Aantal EPR nesten

EPR Nestgrootte

Bermkwaliteit

Bermkwaliteit

- Meer natuurlijke wegbermen
- Bloemenrijker
- Meer parasitoiden (roofvliegen, parasitaire wespen)
- Hogere parasiteringsgraad
- Lagere EPR populatie

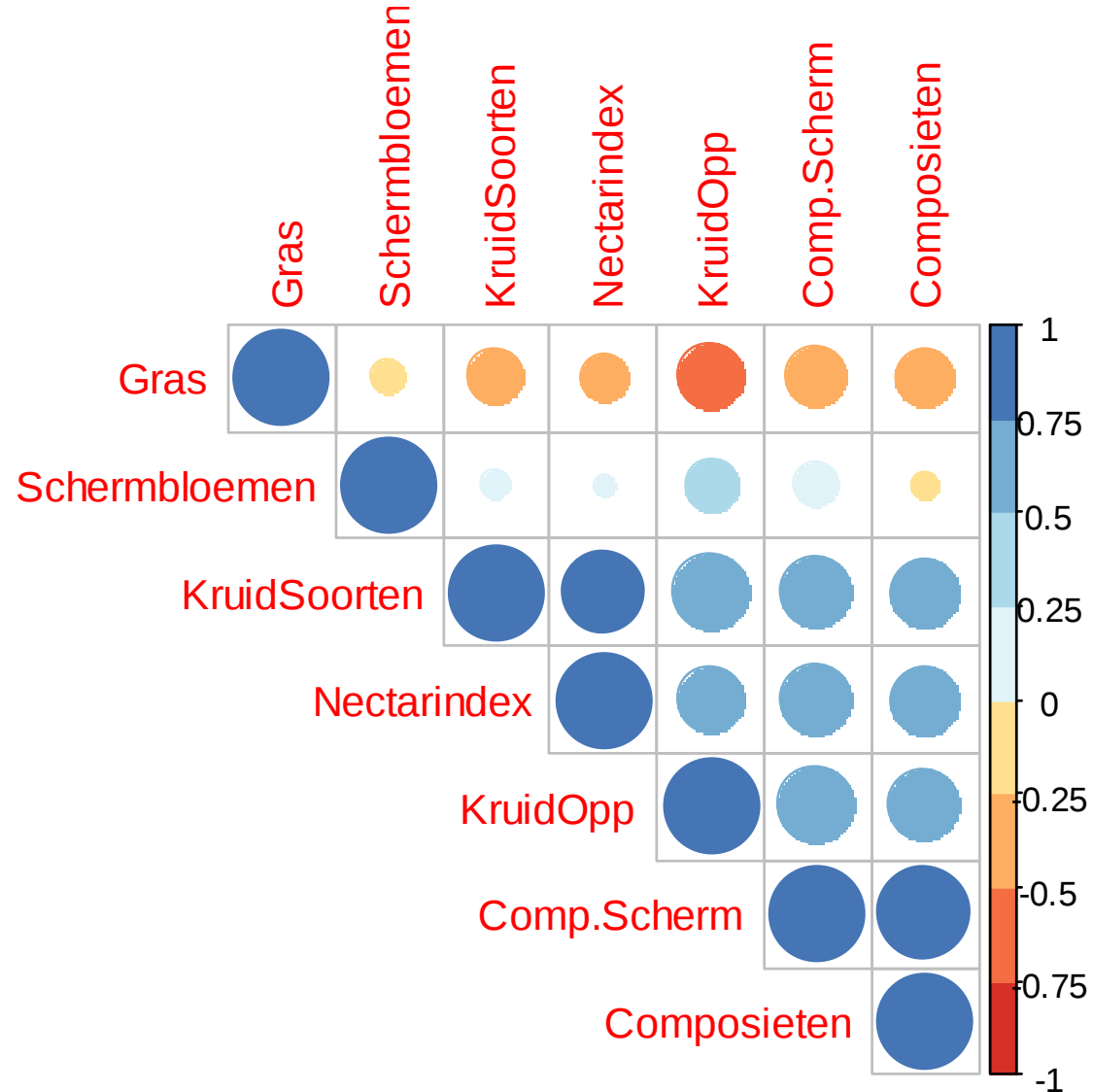

Bermkwaliteit

- 55 Testlocaties
 - 4 Provincies
 - Gazon (alleen kort gras) tot bloemenrijk
- Velddata
 - EPR populatiegrootte (# nesten, nestgrootte)
 - Parasiteringsgraad
 - Vegetatie opnames
 - Grasbedekking
 - Dekking kruidlaag
 - Soortenrijkdom kruidlaag
 - Nectar index
 - Dekking door Schermbloemigen en Composieten

Bermkenmerken

LIFE
Eikenprocessierups

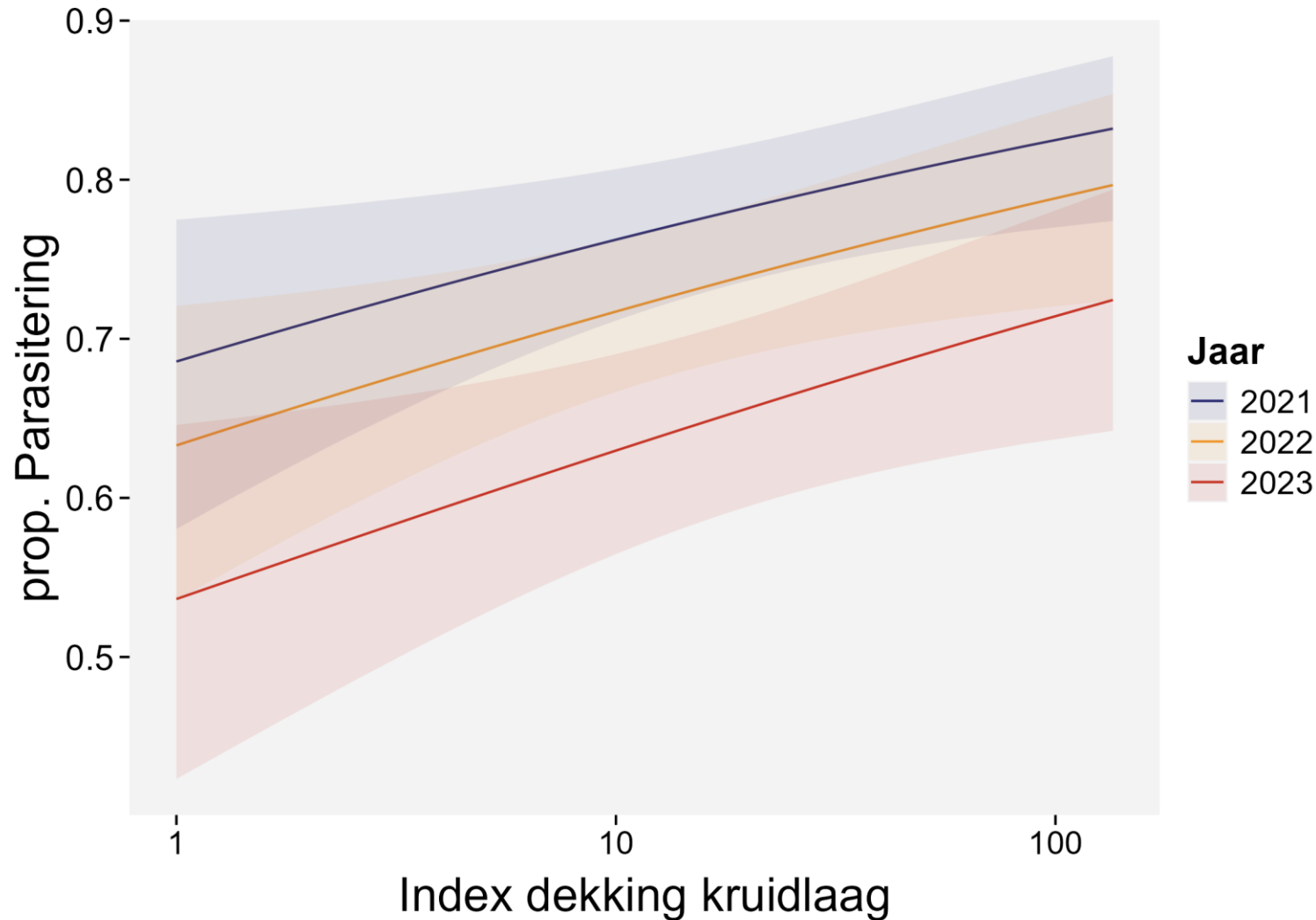
Parasitering

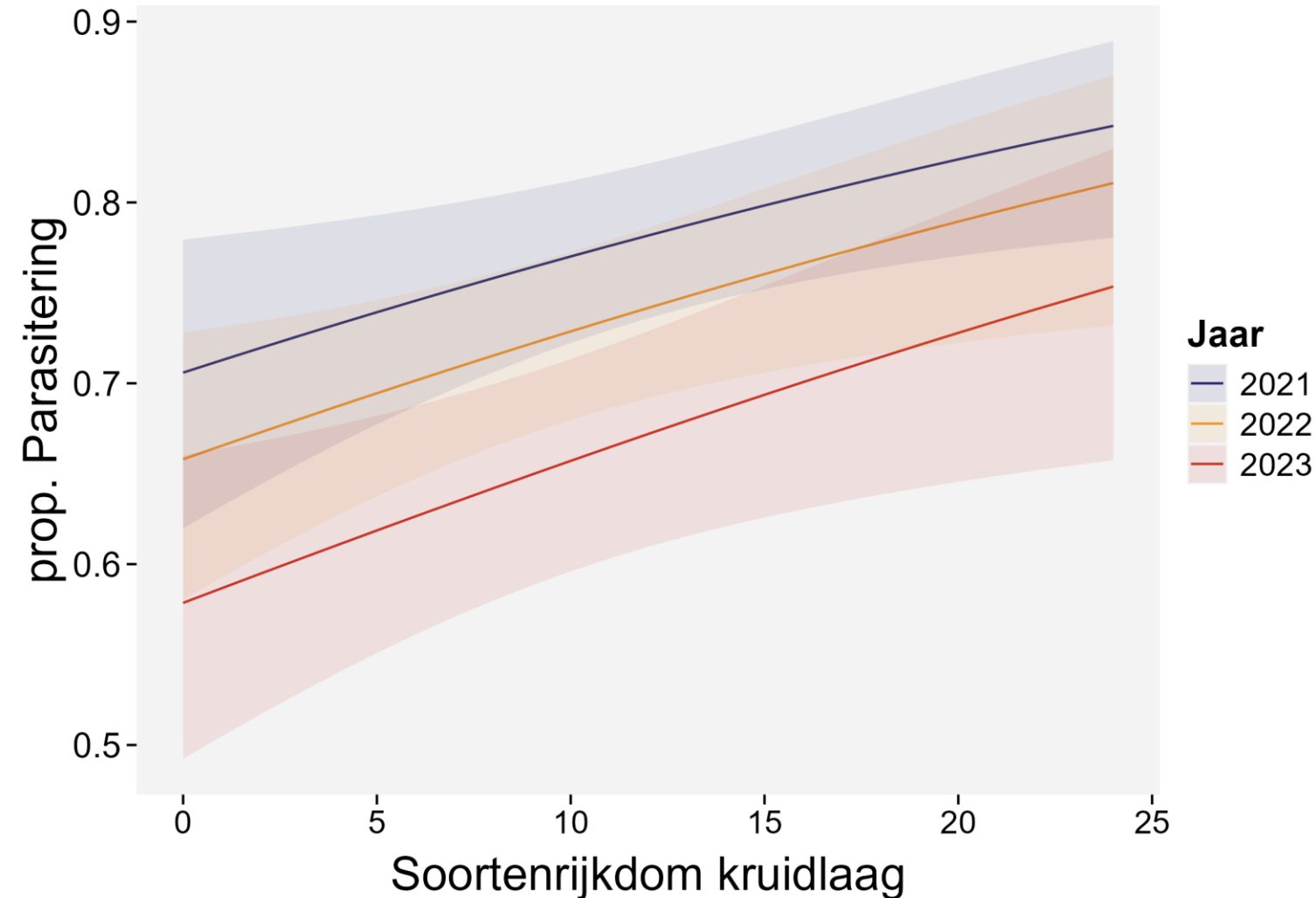
- 3 Nesten / locatie / jaar

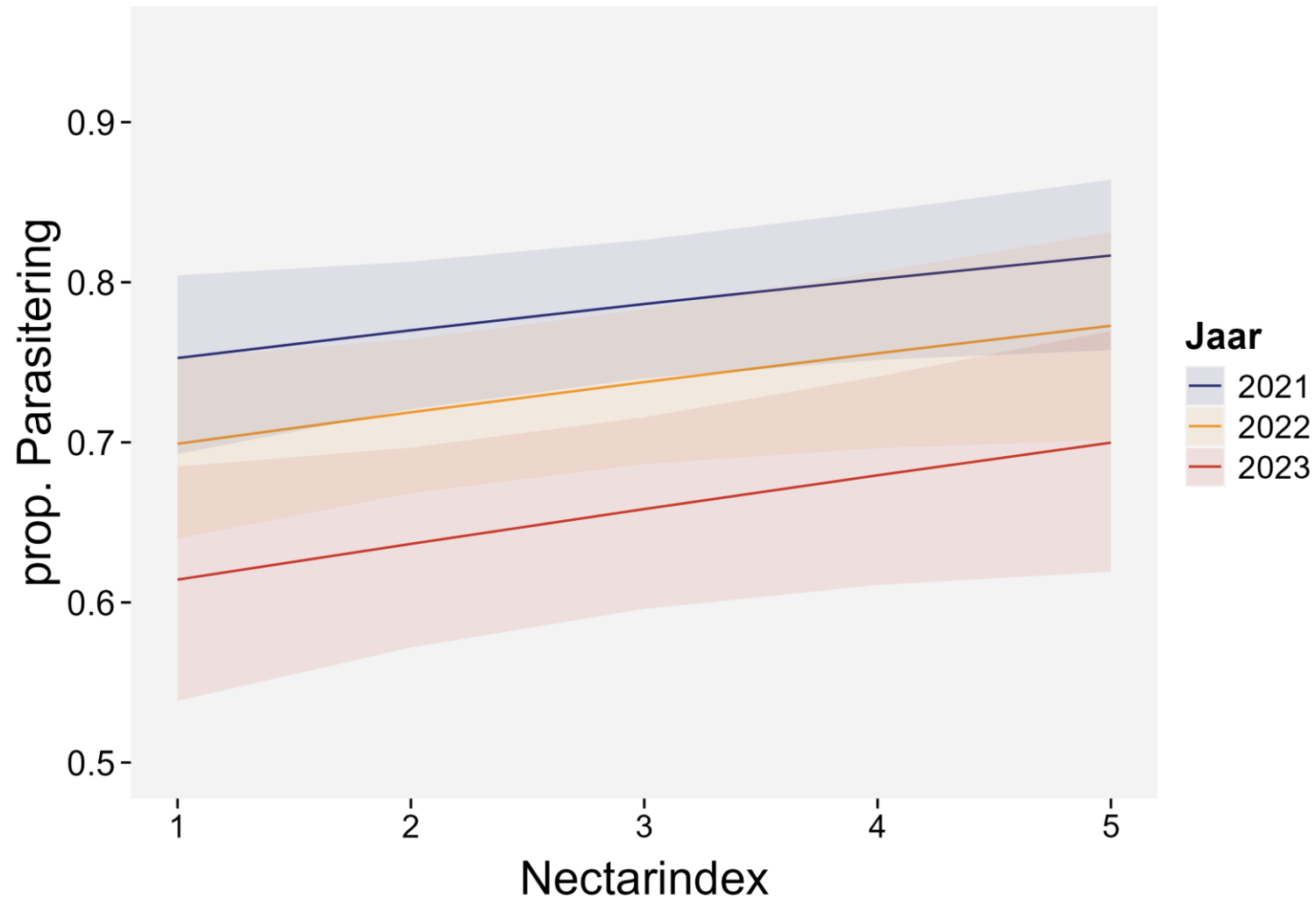
Parasiteringsgraad – Dekking door kruidlaag

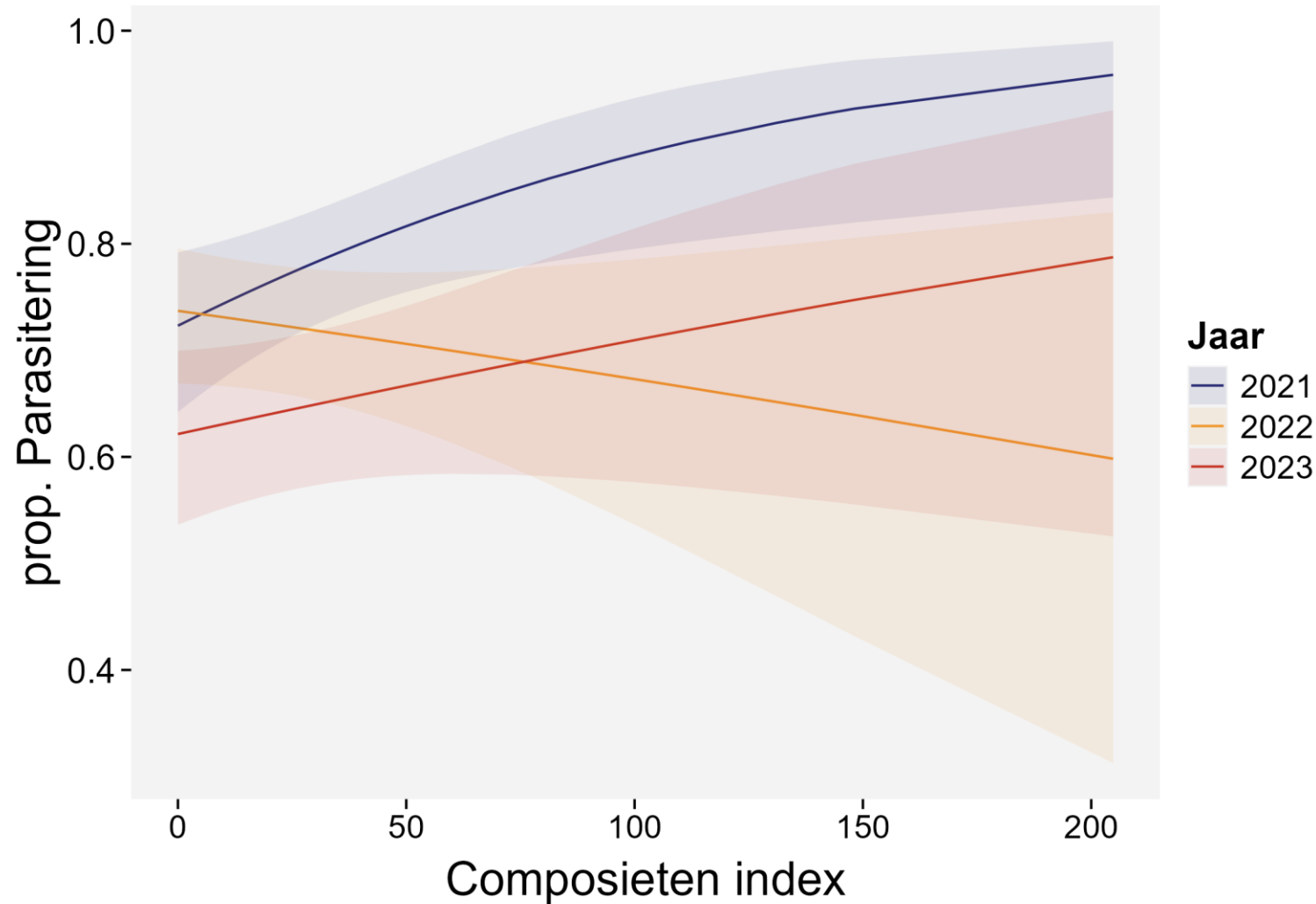
Parasiteringsgraad – Soortenrijkdom kruidlaag

Parasiteringsgraad - Nectar index

Parasiteringsgraad – Composieten

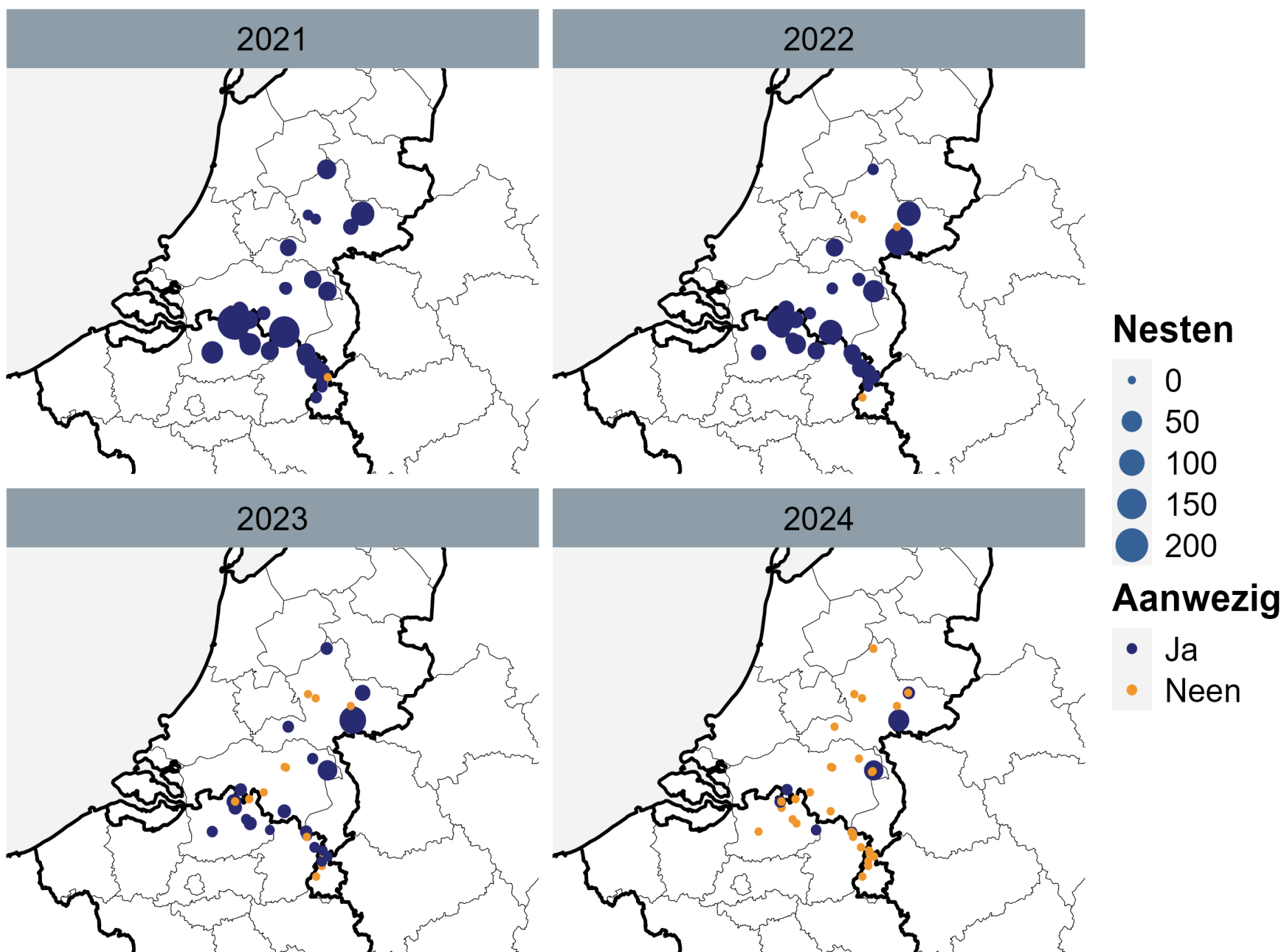
En de EPR populatiegrootte?

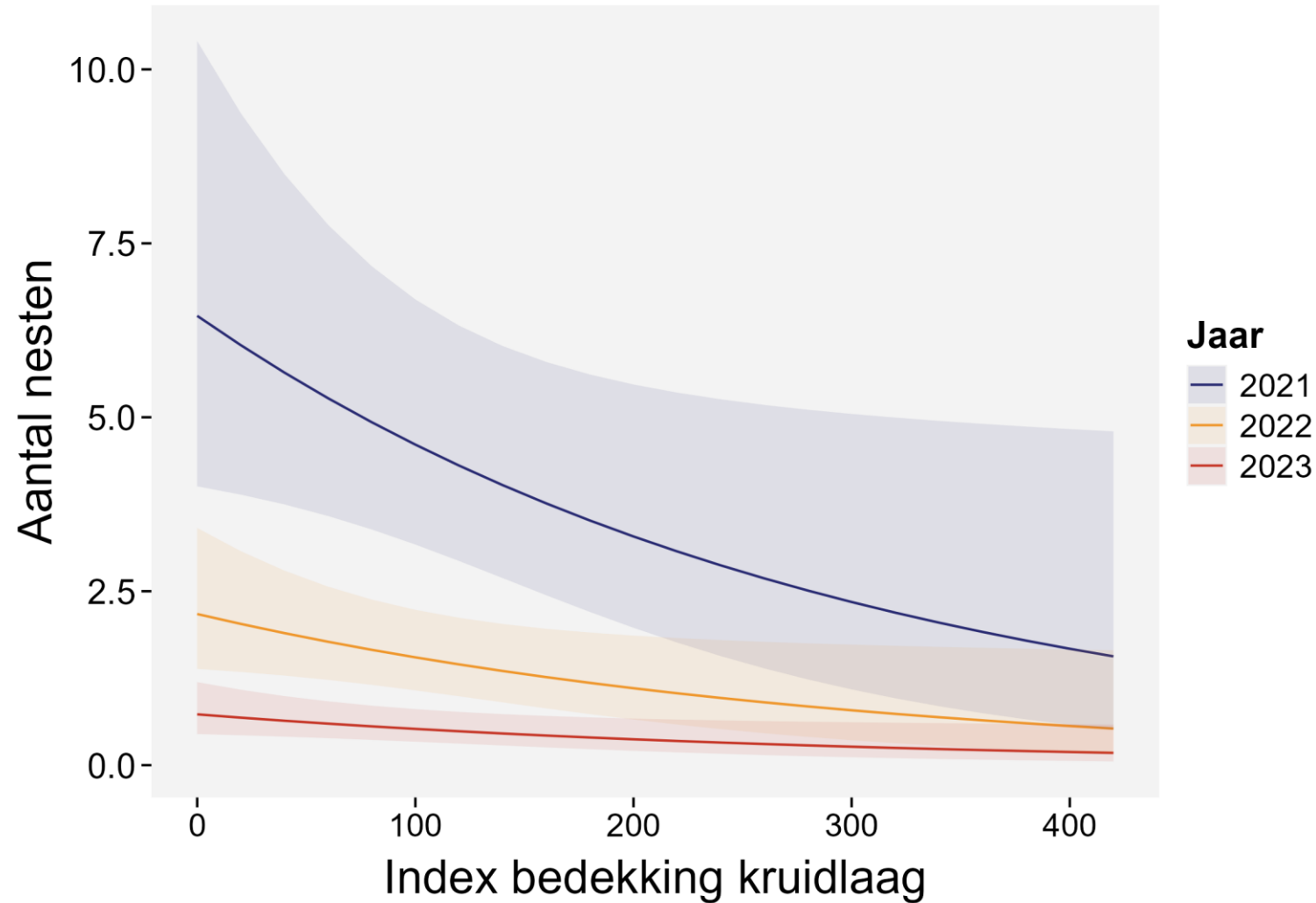

LIFE
Eikenprocessierups

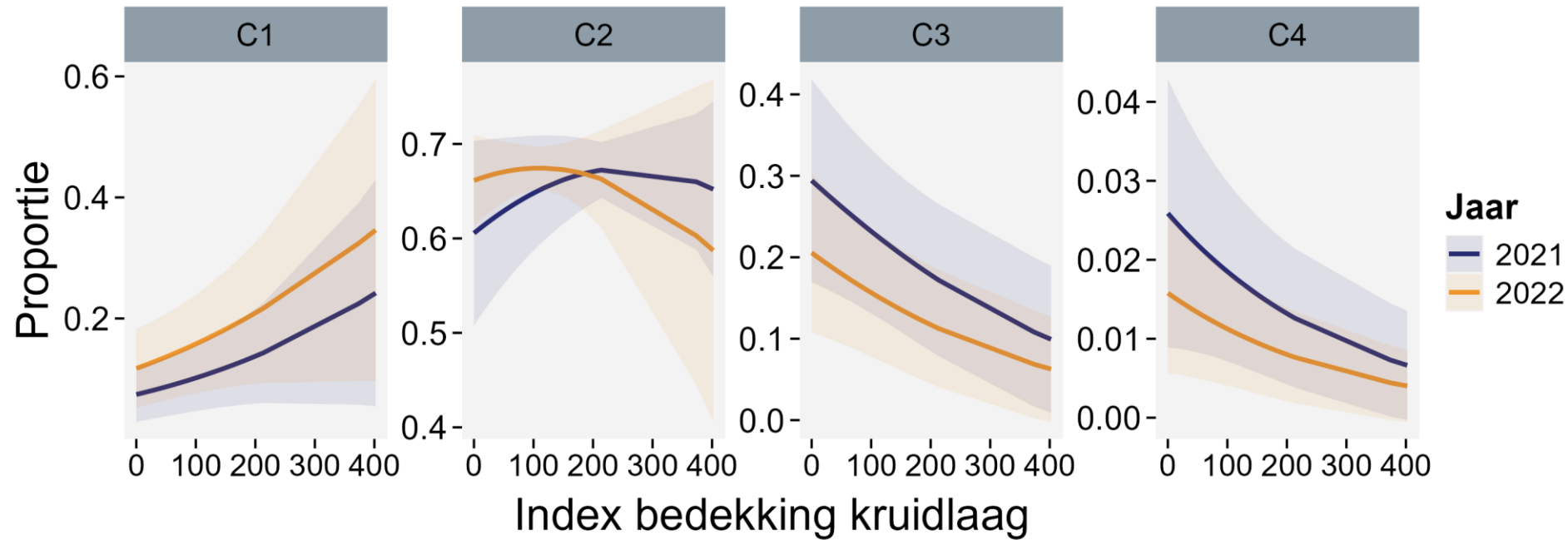
Locaties

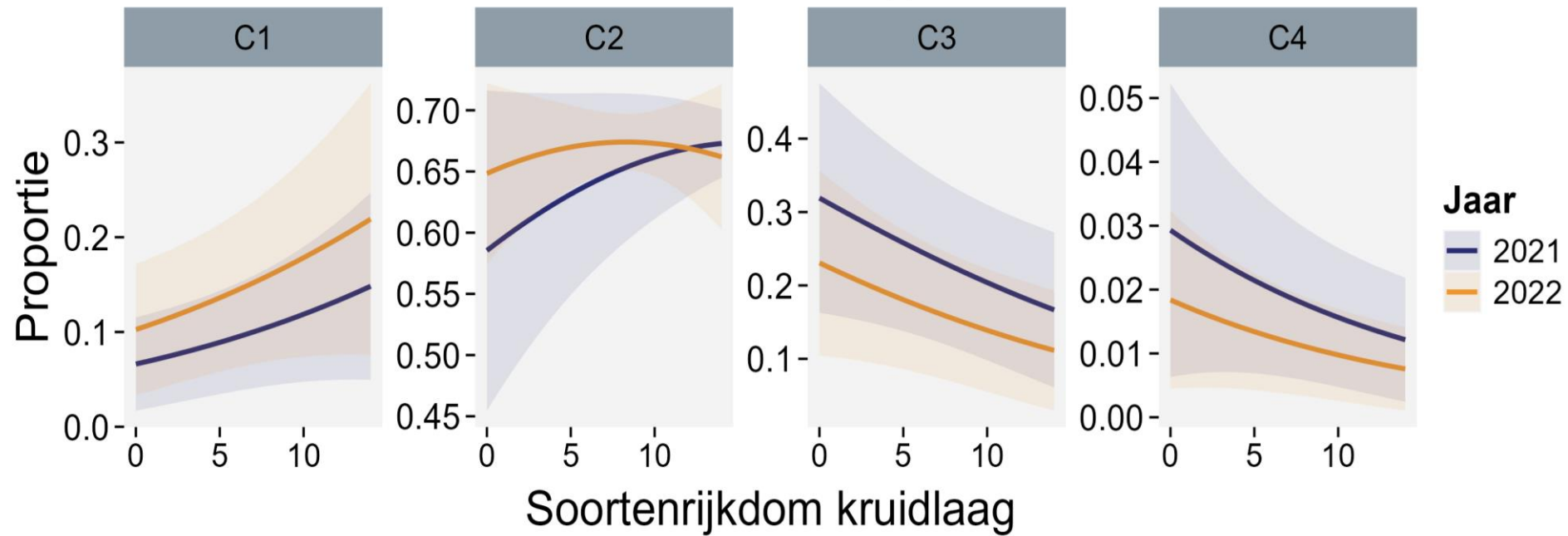
Aantal nesten – Bedekking kruidlaag

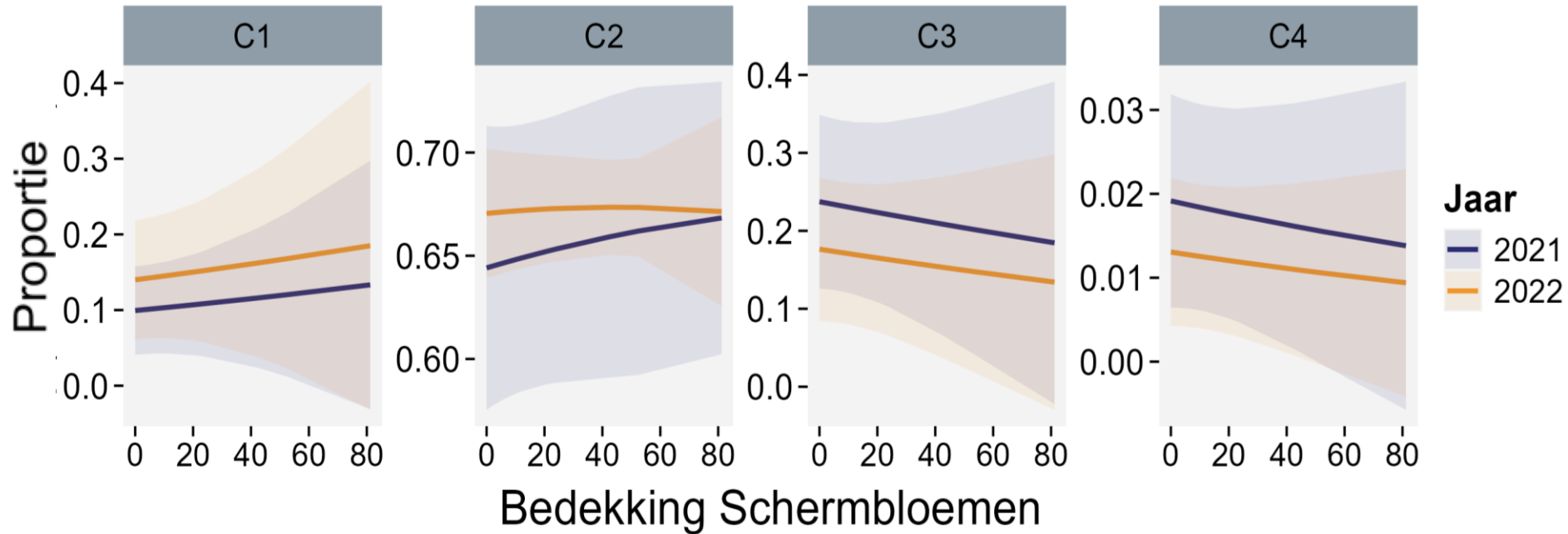
Nestgrootte – Bedekking kruidlaag

Nestgrootte – Soortenrijkdom kruidlaag

Nestgrootte – Schermbloemen

Bermkwaliteit - Samenvatting

Variabele	Parasiteringsgraad hoger		Nesten	
	Totaal	Vliegen	Minder	Kleiner
Bedekking kruidlaag				
Soortenrijkdom kruidlaag				
Nectar index				
Schermbloemen				
Composieten				
Scher + Composiet				

Klimop (*Hedera helix*)

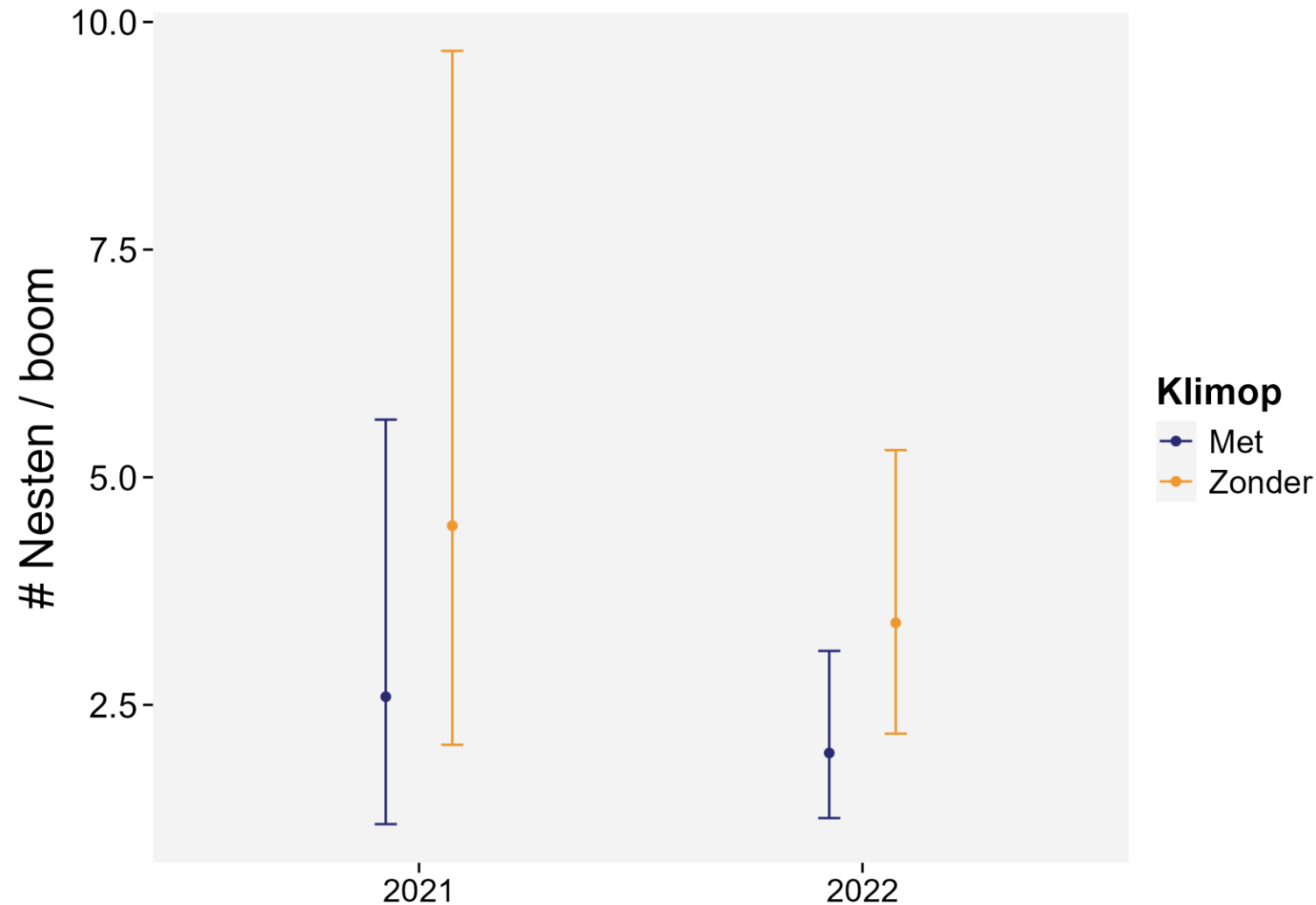

Effecten van klimop op EPR

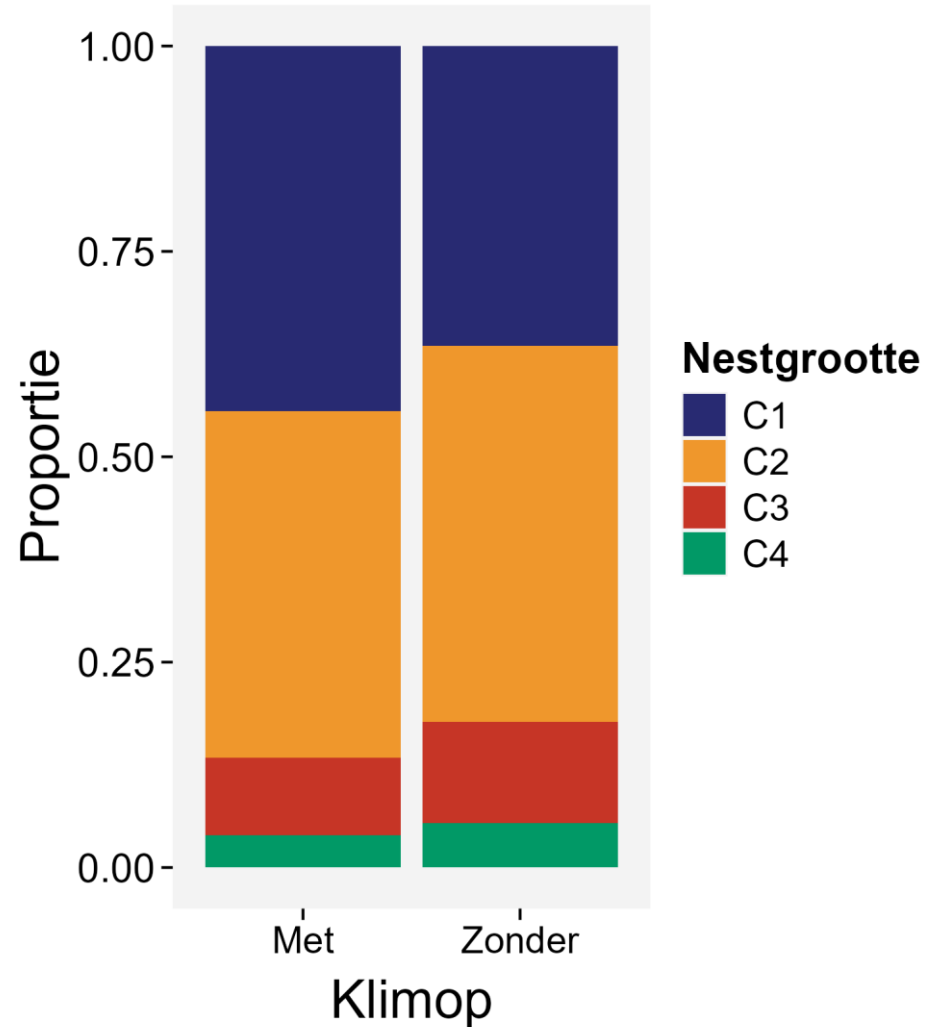
- 2021
 - 4 locaties, met en zonder klimop
 - 1, 1, 10, 15 bomen
- 2022
 - 11 locaties, met en zonder klimop
 - 1 – 20 (gemiddelde = 10) bomen
- Veldgegevens
 - Aantal nesten per boom
 - Nestgrootte

Effecten van klimop op aantal EPR nesten

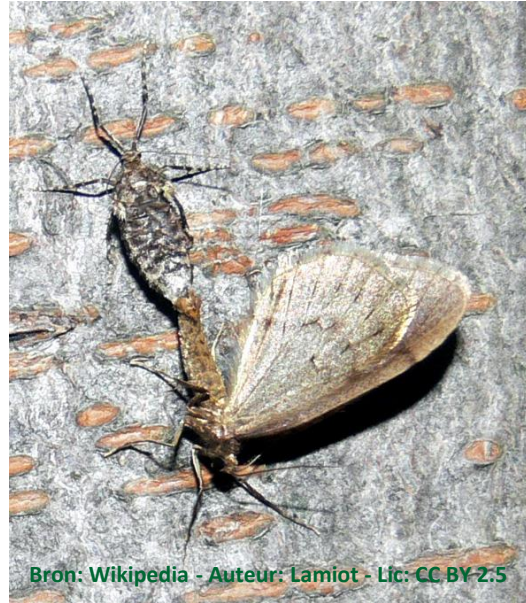
Effecten van Klimop op EPR nestgrootte

Effect op andere insecten

Wintervlinder

(*Operophtera brumata*)

Eikenpage
(*Satyrrium ilicis*)

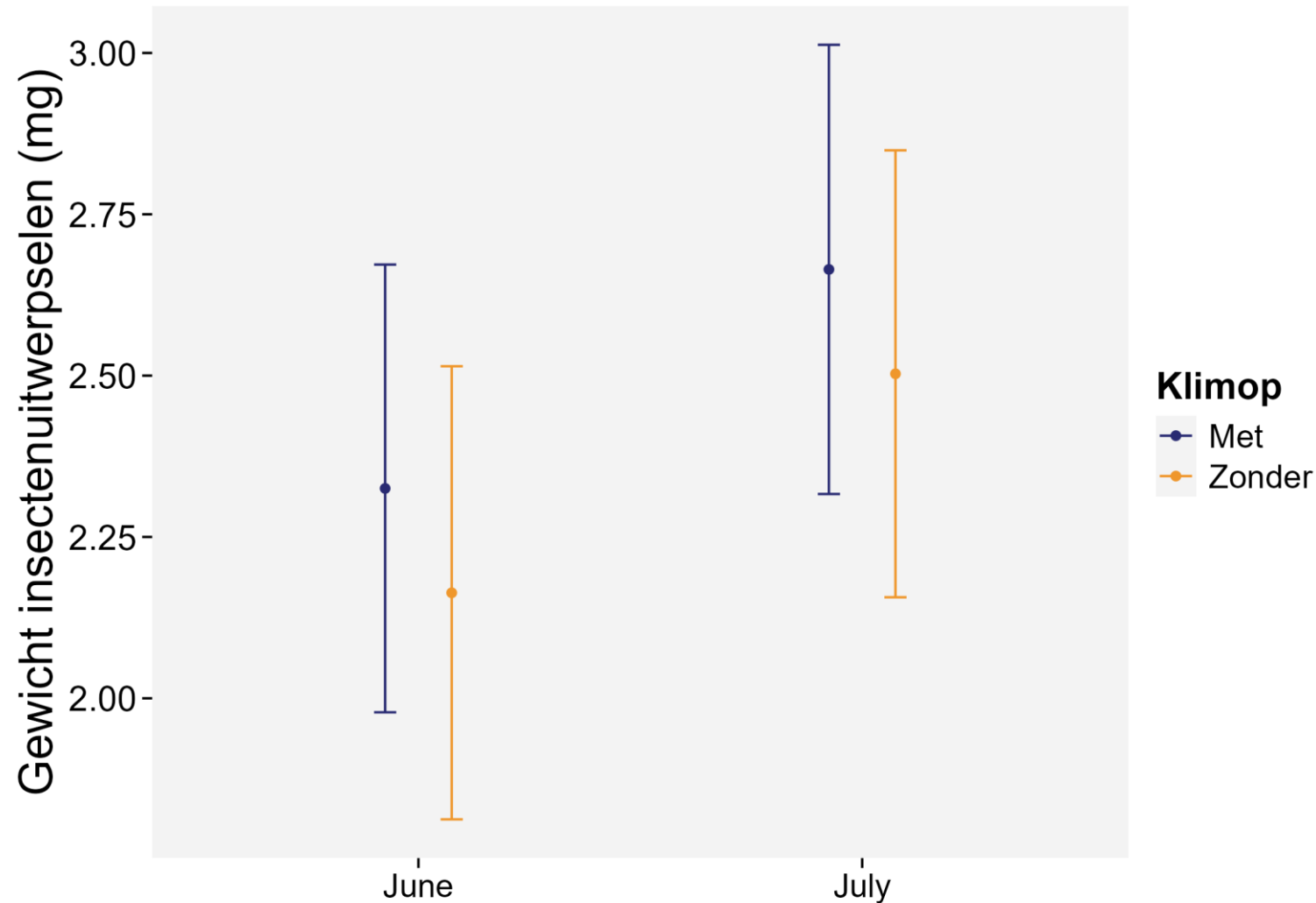

Effecten op andere insecten

- Velddata
 - 8 Locaties
 - 2 bomen met, 2 bomen zonder Klimop
 - 4 pizzadozen in 4 richtingen
 - Gewicht van uitwerpselen (~ aantal)

Effect van klimop op andere insecten

Samenvatting

- Nestkasten (mezen) verlagen de EPR populatie (sneller)
- Kruiden/bloemenrijke bermen resulteren in hogere parasitering en lagere EPR populatiegrootte
- Klimop rond de stam van eiken resulteert in minder en kleinere nesten
- Effecten zijn relatief klein ($\pm 10 \%$)
- Lage EPR-densiteiten tijdens onderzoeksperiode

Dankwoord

- LIFE-programma van de Europese Unie (LIFE19 ENV/BE/000102)
- Studenten van Universiteit Antwerpen & Thomas More Hoge School Antwerpen

Meer informatie ?

- <https://oakprocessionary.life/>
- eikenprocessierups@provincieantwerpen.be
- luc.debruyn@inbo.be

Dagprogramma

- **Programma**

- **Welkom** (dagvoorzitter Jules Sondeijker)
- **Wat weten we na 5 jaar onderzoek?** Wat hebben we geleerd, waar staan we nu? (Luc de Bruyn)
- **Een ander perspectief:** grondhoudingsverandering en première van onze film 'Een Gemeenschap van Leven' (Kathleen Verstraete)
- Pauze 15'
- **Samenleven met de Eikenprocessierups**, wat is dat? Wat betekent dit voor het beleid? (Rik van der Linden, Matthijs Schouten & Anne Leeftang)
- **Van bestrijden naar beheren.** Hoe ga je van bestrijden naar beheren? Onze toolkit. (Kathleen, Anne, Harrie Brouwers & Jules)
- **Blik op de toekomst:** Hoe gaan we nu verder? (Johan Neegers)
- Lunch

Proces van bestrijden naar beheeren

- **Hoe het begon:** paniek, gevaar voor de volksgezondheid, “Gewonden” bij de Tour de France (1997)
- **De strijd tegen de eikenprocessierups is gestart:**
 - Alle eikenprocessierupsen moeten vernietigd, bestreden worden. Rapporten van aantal doktersbezoeken overtuigen de beleidsmakers
 - Aanpak: chemische pesticiden werkt effectief, snel, alles bestrijden voor zekerheid
- **Gaandeweg** - door observatie, meer kennis , monitoring, studie:
 - Paniek vermindert
 - Het lijkt er op dat je op sommige plaatsen toch nog kan samenleven met de eikenprocessierups
 - De rups komt voornamelijk voor op plaatsen waar mens heeft ingegrepen: laanbomen met gazonbeheer, warme asfalt langs fietswegen
 - Veel nevenschade van chemische middelen: voorzichtigheid is belangrijk!

Proces van bestrijden naar beheeren

- **Nieuwe accenten** wordt gelegd: **biodiversiteit beschermen**
 - *Bacillus thuringiensis* is het 'minst' schadelijke bestrijdingsmiddel
 - Branden en zuigen zijn haalbare alternatieven
 - 2020: Opstart LIFE-project 'Eikenprocessierupsbestrijding zonder biociden': uittesten ecologische maatregelen
- **Wat gaat er werken:**
 1. Het wetenschappelijk bewijs van ecologische maatregelen gaat de beleidsmensen overhalen om deze meer te gebruiken.
 2. Een verandering in denken - van bestrijden naar beheeren naar samenleven - gaat ervoor zorgen dat er minder biociden worden gebruikt
- **Eindconclusie: inzet van beide is nodig.**

Film 'Een Gemeenschap van Leven'

- **Rik van der Linden** (regisseur) : is een bevlogen natuurfilmer. Hij besloot in dienst te treden bij de natuur. Hij maakt documentaires waarin de zoektocht naar een passende plek voor de mens in de levende wereld centraal staat. Film gaat in première op Wildlife Film Festival (WFFR) te Rotterdam
- **Matthijs Schouten** (ecofilosof en bioloog): heeft een grote belangstelling voor kwesties zoals onze waarneming van de natuur zowel biologisch, economisch als levensbeschouwelijk. Zijn kennis via zijn bijkomende studies -vergelijkende godsdienstwetenschappen en oosterse filosofie- geven ons een verruimende blik op de natuur

Dagprogramma

- **Programma**

- **Welkom** (dagvoorzitter Jules Sondeijker)
- **Wat weten we na 5 jaar onderzoek?** Wat hebben we geleerd, waar staan we nu? (Luc de Bruyn)
- **Een ander perspectief:** grondhoudingsverandering en première van onze film 'Een Gemeenschap van Leven' (Kathleen Verstraete)
- Pauze 15'
- **Samenleven met de Eikenprocessierups**, wat is dat? Wat betekent dit voor het beleid? (Rik van der Linden, Matthijs Schouten & Anne Leeftang)
- **Van bestrijden naar beheren.** Hoe ga je van bestrijden naar beheren? Onze toolkit. (Kathleen, Anne, Harrie Brouwers & Jules)
- **Blik op de toekomst:** Hoe gaan we nu verder? (Johan Neegers)
- Lunch

Dagprogramma

- **Programma**

- **Welkom** (dagvoorzitter Jules Sondeijker)
- **Wat weten we na 5 jaar onderzoek?** Wat hebben we geleerd, waar staan we nu? (Luc de Bruyn)
- **Een ander perspectief:** grondhoudingsverandering en première van onze film 'Een Gemeenschap van Leven' (Kathleen Verstraete)
- Pauze 15'
- **Samenleven met de Eikenprocessierups**, wat is dat? Wat betekent dit voor het beleid? (Rik van der Linden, Matthijs Schouten & Anne Leeftang)
- **Van bestrijden naar beheren.** Hoe ga je van bestrijden naar beheren? Onze toolkit. (Kathleen, Anne, Harrie Brouwers & Jules)
- **Blik op de toekomst:** Hoe gaan we nu verder? (Johan Neegers)
- Lunch

Hoe kijk je nu naar de rups?

LIFE

Eikenprocessierups

Dagprogramma

- **Programma**

- **Welkom** (dagvoorzitter Jules Sondeijker)
- **Wat weten we na 5 jaar onderzoek?** Wat hebben we geleerd, waar staan we nu? (Luc de Bruyn)
- **Een ander perspectief:** grondhoudingsverandering en première van onze film 'Een Gemeenschap van Leven' (Kathleen Verstraete)
- Pauze 15'
- **Samenleven met de Eikenprocessierups**, wat is dat? Wat betekent dit voor het beleid? (Rik van der Linden, Matthijs Schouten & Anne Leeftang)
- **Van bestrijden naar beheren.** Hoe ga je van bestrijden naar beheren? Onze toolkit. (Kathleen, Anne, Harrie Brouwers & Jules)
- **Blik op de toekomst:** Hoe gaan we nu verder? (Johan Neegers)
- Lunch

Toolkit

- **Voor intern en extern gebruik**
 - sensibiliseren en overtuigen van collega's, besturen, de organisatie
 - informatie voor inwoners van stad/gemeente of pers

Toolkit

1. Werken aan een verandering van de grondhouding en onze blik op de natuur

- **Film 'Een gemeenschap van leven: Het relaas van een rups'**
- **Procespakket:** Voer voor reflectie en discussie na de film. Heb je interesse in een workshop om het thema verder te bespreken, discussiefiches helpen je verder
- **Kort sensibiliserend filmpje 'Samenleven met de eikenprocessierups'**
Filmpje over de eikenprocessierups, de overlast die de soort kan veroorzaken en op welke manieren we hiermee kunnen omgaan. Handig voor interne en externe communicatie.

Toolkit

2. Concreet aan de slag

- **Leidraad beheersing eikenprocessierups met beslisboom**
- **Communicatiepakket** met tips om duidelijk en wervend te communiceren en betrokkenheid te creëren bij je doelgroep.
- **Praktisch filmpje:** De eikenprocessierups beheren met klimop
- **Sjabloon beheerplan** (bijlage leidraad Beheersing Eikenprocessierups)

LIFE
Eikenprocessierups

BELGISCHE
LEIDRAAD

**Beheersing
Eikenprocessierups**

Provincie Antwerpen | Provincie Gelderland | Provincie Noord-Brabant | Provincie Zeeland
Sittard-Geleen | Provincie Noord-Brabant | RESEARCH INSTITUTE NATURE AND FOREST

LIFE

Leidraad beheersing eikenprocessierups

- Doel: de overlast op een zo effectieve, efficiënte en natuurvriendelijke mogelijke manier te beperken.
- Inhoud:
 - Achtergrondinformatie: biologie en herkenning eikenprocessierups, gezondheidsrisico's, preventie en behandeling
 - Actieplan
 - Risicoanalyse, risico-zonering
 - Beslisboom
 - Jaarlijks beheerplan
 - Monitoring
 - Communicatie
 - Actieve beheermaatregelen
 - Maatregelen voor natuurlijke plaagonderdrukking
 - Veiligheid werknemers en omstanders
 - Juridisch kader

Risicozonerings

- Bepaald door 3 factoren:
 - De aanwezigheid van mensen en dieren
 - De aanwezigheid van zomereiken
 - De verwachte plaagdruk

STAP 1 - Bepaling intensiteit aanwezigheid

- Woningen en bedrijven
- **Openbare voorzieningen**
- Recreatie
- Wegen en routes
- Dieren

Intensief gebruik	Matig intensief gebruik	Extensief gebruik
Winkelcentra Horeca, Scholen en kinderdagverblijven Zorgcentra en ziekenhuizen Knooppunten openbaar vervoer Drukke (fiets)parkeerplaatsen	Haltes openbaar vervoer Carpoolplaatsen (Fiets)parkeerplaatsen	Bedrijfsgebouwen met slechts incidenteel bezoek.

STAP 2 - Bepaling plaaggevoeligheid

-Aandeel eik en zomereik

Percentage eikenbomen*	Gevoeligheid
>20% Quercus robur	Sterk gevoelig
5-20% Quercus robur	Matig gevoelig
<5% Quercus robur	Weinig gevoelig

**Eikenbomen binnen een gebied van een wijk of laan*

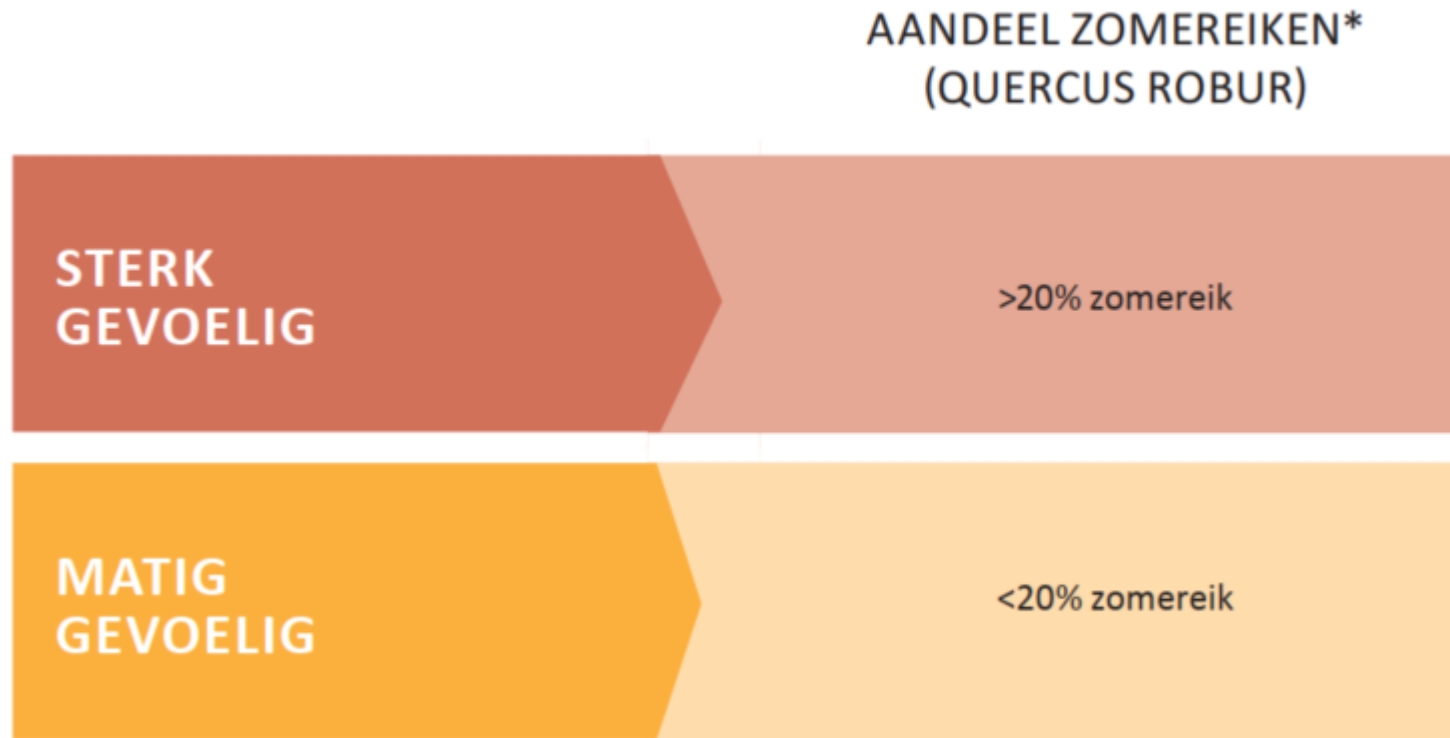
Percentage eikenbomen*	Gevoeligheid
>30% Quercus	Sterk gevoelig
10-30% Quercus	Matig gevoelig
<10% Quercus	Weinig gevoelig

**Eikenbomen binnen een gebied van een wijk of laan*

STAP 2' - Bepaling plaaggevoeligheid

- Vereenvoudigde versie Belgische leidraad

* eikenbomen binnen een gebied van een wijk of laan

STAP 3 - Bepaling impact eikenprocessierups

	STERK GEVOELIG	MATIG GEVOELIG
INTENSIEVE AANWEZIGHEID	Hoge impact	Hoge impact
MATIG INTENSIEVE AANWEZIGHEID	Hoge impact	Matige impact
EXTENSIEVE AANWEZIGHEID	Matige impact	Lage impact

STAP 4 - Bepaling plaagdruk

	AANTAL NESTEN*/ GROEPJES JONGE RUPSEN PER BOOM	AANTAL ZOMEREIKEN MET EIKENPROCESSIERUPS	GEM. AANTAL VLINDERS PER FEROMOONVAL/ LICHTVAL
HOGHE PLAAGDRUK	>5 nesten per eik	> 50% van de bomen is gekoloniseerd	>20 vlinders
MATIGE PLAAGDRUK	2-5 nesten per eik	Tussen de 20% en 50% is gekoloniseerd	6-19 vlinders
LAGE PLAAGDRUK	Max. 1 nest per eik	< 20% van de bomen is gekoloniseerd	max. 5 vlinders

* omgerekend naar formaat tennisbal

STAP 5 - Beslisboom

		Com.	Monitoring	Meldingen systeem	Nat. plaag onderdrukking	Wegzuigen	Nematoden	Bacterie- preparaat
AANWEZIGHEID MENSEN EN DIEREN INTENSIEF	VERWACHTE PLAAGDRUK LAAG	+	++	++	++	-/0	-	-
	VERWACHTE PLAAGDRUK MATIG	++	++	++	++	+	+	+
	VERWACHTE PLAAGDRUK HOOG	++	++	++	++	++	++	++

Legende

NATUURLIJKE PLAAGONDERDRUKKING

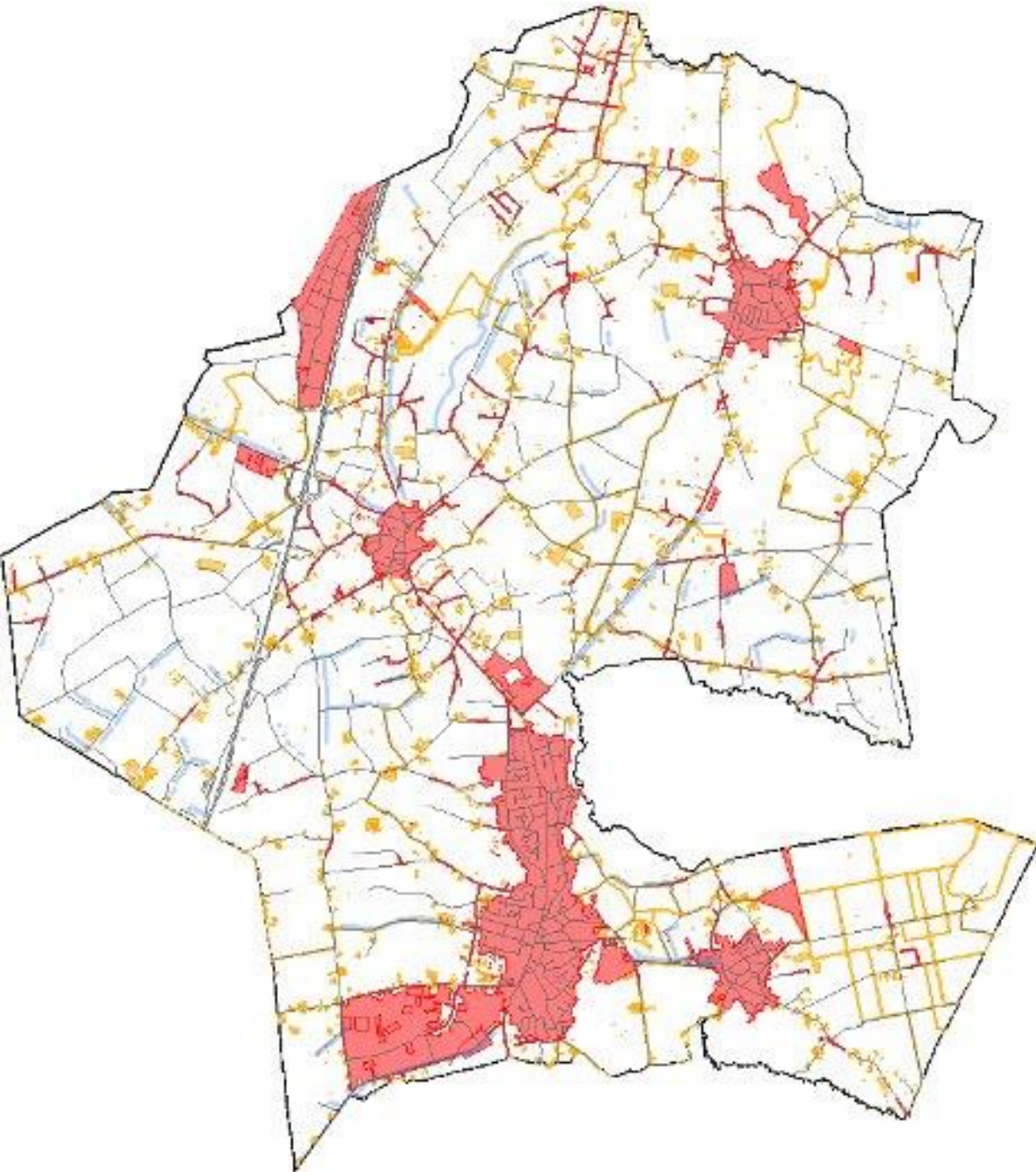
-	n.v.t.
○	Neem natuurlijke plaagonderdrukking mee waar mogelijk in algemeen beleid voor een natuurlijke omgeving. Boomdiversiteit en biodiversiteit hebben hier prioriteit.
+	Ga actief aan de slag met natuurlijke plaagonderdrukking. Concrete afspraken over boombestand en ontwikkelen van natuurlijke begroeiing hebben hierin prioriteit. Waar mogelijk nesten laten hangen (of bewaren in kisten) om natuurlijke vijanden te stimuleren.
++	Ga in deze gebieden met de hoogste prioriteit aan de slag. Concrete afspraken over boombestand en ontwikkelen van natuurlijke begroeiing hebben hierin prioriteit. Verbeter zo mogelijk op korte termijn de natuurlijke begroeiing in de omgeving (bevorderen bloemrijke graslanden i.p.v. ruw gras/gazon; bevorderen ondergroei). Ophangen van nestkasten voor vogels en vleermuizen als goede extra maatregel om biodiversiteit verder te verhogen en de buurt te betrekken bij aanpak tegen overlast.

Aanvulling in Belgische leidraad: Bevorder/laat klimopgroei toe in de zomereik om de aantrekking voor eikenprocessierups sterk te reduceren

Legende

NEMATODEN OF BACTERIEPREPARAAT

-	Deze maatregel niet nemen
○	Maatregel alleen overwegen rond plekken waar overlast absoluut moet worden vermeden. Bijvoorbeeld als door grote concentratie eiken plaagdruk onbeheersbaar kan worden of als wegzuigen plaatselijk niet goed mogelijk is. Maatregel niet nemen in of aangrenzend aan Natura-2000 gebieden, bij aanwezigheid van actief en passief beschermde vlindersoorten. Gaat niet goed samen met beleid waarin natuurlijke plaagonderdrukking wordt gestimuleerd.
+	Maatregel overwegen en zo beperkt mogelijk toepassen. Wegzuigen achter de hand houden. Controleer of er actief of passief beschermde vlindersoorten aanwezig zijn en of gebied in of direct grenzend aan Natura-2000 gebied ligt. In dat geval de maatregel niet nemen. Gaat niet goed samen met beleid waarin natuurlijke plaagonderdrukking wordt gestimuleerd.
++	Maatregel overwegen en toepassen waar wegzuigen onvoldoende overlast kan voorkomen. Wegzuigen wel in voldoende mate achter de hand houden. Controleer of er (passief) beschermde vlindersoorten aanwezig zijn en of het gebied in Natura-2000 gebied ligt of daaraan grenst. In dat geval de maatregel niet nemen. Bij aanwezigheid van actief beschermde vlindersoorten en hoge mate van verwachte plaagdruk en overlast kan het gebruik van nematoden worden overwogen. Gaat niet goed samen met beleid waarin natuurlijke plaagonderdrukking wordt gestimuleerd.

Legende

— Wegen

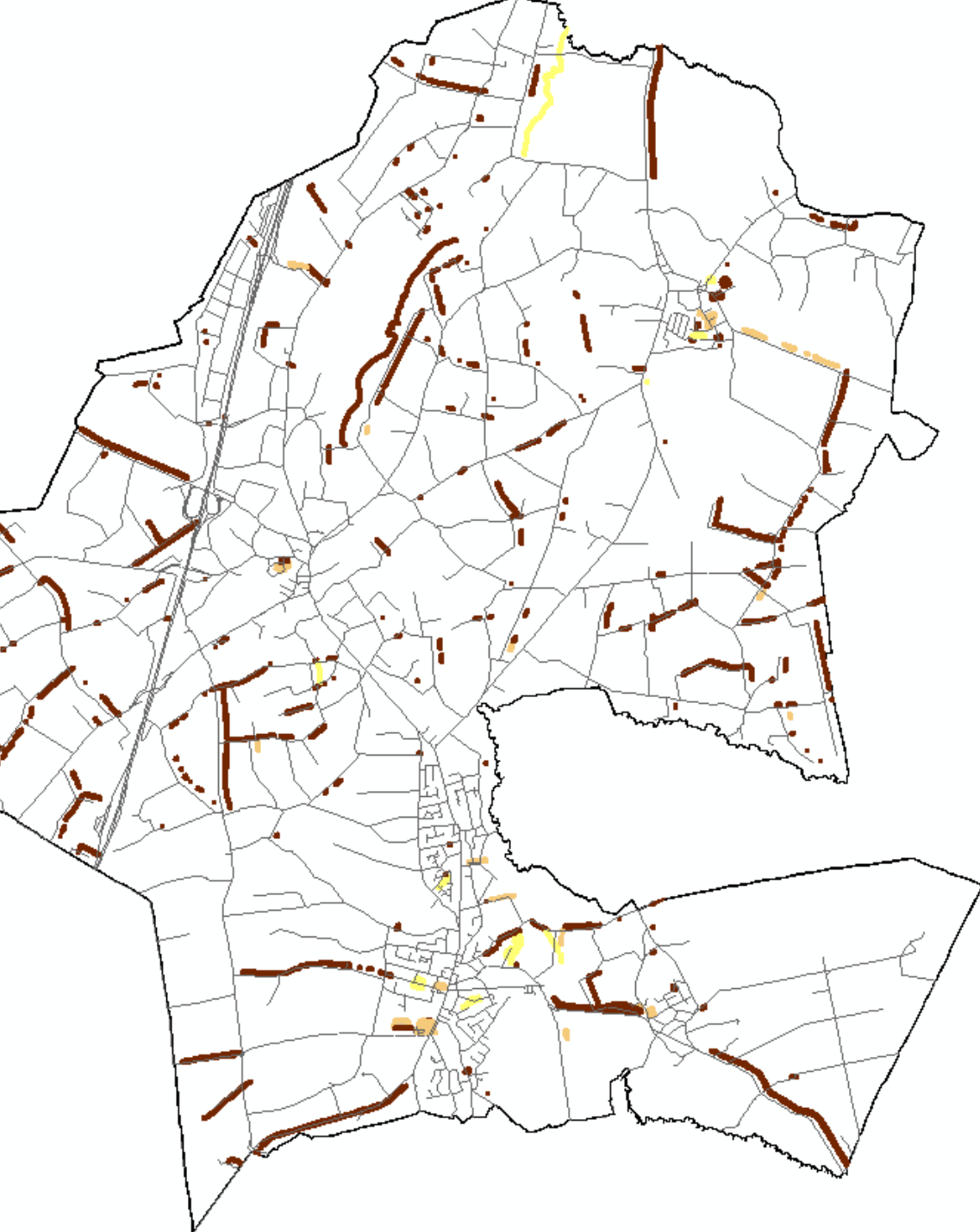
Eikenprocessierups

ja

Intensiteit van aanwezigheid

Gemiddeld

Hoog

Legende

— Wegen

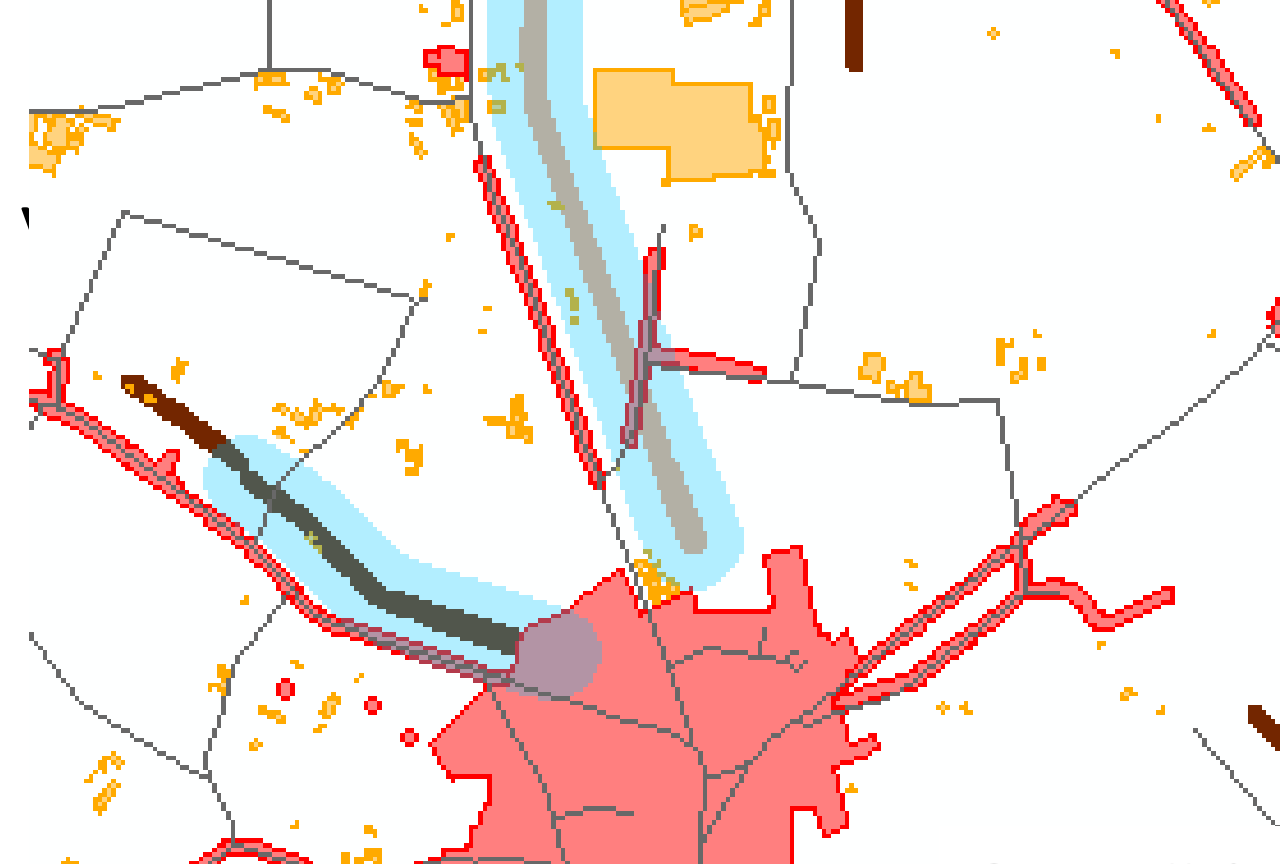
Percentage zomereiken

1 - 5

5 - 20

20 - 100

STERK GEVOELIG

MATIG GEVOELIG

INTENSIEVE
AANWEZIGHEID

Hoge impact

Hoge impact

Com.

Monitoring

Meldingen
systeemNat. plaag
onderdrukking

Wegzuigen

Nematoden

Bacterie-
preparaatAANWEZIGHEID
MENSEN EN
DIEREN

INTENSIEF

VERWACHTE
PLAAGDRUK
LAAGVERWACHTE
PLAAGDRUK
MATIGVERWACHTE
PLAAGDRUK
HOOG

+

++

++

++

- / 0

-

-

++

++

++

++

+

+

+

++

++

++

++

++

++

++

Beheerplan Eikenprocessierups

- **Beschrijft :**
 - Specifieke maatregelen die je lokaal wil nemen om de overlast van eikenprocessierupsen te beperken
 - wanneer die dienen te gebeuren
 - wie daarvoor verantwoordelijk is
 - en welke middelen daarvoor moeten ingezet worden.
- ❖ Het doel is om te voorkomen dat je onverwacht wordt geconfronteerd met overlast en calamiteiten.
- Op te maken per gemeente
- Jaarlijks te evalueren en aan te passen rekening houdende met plaagdruk, plan ter voorbereiding van eikenprocessierupsenjaar in kader van alle acties die je wil nemen het volgend jaar
- Sjabloon als bijlage bij leidraad beheersing eikenprocessierups

Ambassadeurgemeenten

- **28 ambassadeurgemeenten**
 - 5 jaar gecommitteerd om gebruik te reduceren
 - Ambassadeursfunctie
 - Lerend netwerk gemeenten
 - Veldexcursies
 - Aanleveren data voor monitoringsrapporten: socio-economisch en biocidengebruik

Dagprogramma

- **Programma**

- **Welkom** (dagvoorzitter Jules Sondeijker)
- **Wat weten we na 5 jaar onderzoek?** Wat hebben we geleerd, waar staan we nu? (Luc de Bruyn)
- **Een ander perspectief:** grondhoudingsverandering en première van onze film 'Een Gemeenschap van Leven' (Kathleen Verstraete)
- Pauze 15'
- **Samenleven met de Eikenprocessierups**, wat is dat? Wat betekent dit voor het beleid? (Rik van der Linden, Matthijs Schouten & Anne Leeftang)
- **Van bestrijden naar beheren.** Hoe ga je van bestrijden naar beheren? Onze toolkit. (Kathleen, Anne, Harrie Brouwers & Jules)
- **Blik op de toekomst:** Hoe gaan we nu verder? (Johan Neegers)
- Lunch

Hoe gaat het nu verder?

- **Project LIFE Eikenprocessierups loopt af in 2025**
 - Maar dat betekent niet het einde van de ondersteuning ...

Hoe gaat het nu verder?

- **Toolkit beheersing eikenprocessierups**

- Nieuwe Leidraad, beslisboom en beheerplan Eikenprocessierups voor België (en Europa)
- Basis voor risicozonering met digitale kaart
- Eerste versie opgeleverd najaar 2025

- **Communicatietoolkit**

- Film 'Een Gemeenschap van Leven'
- Procespakket + sensibiliserend filmpje
- Opgeleverd najaar 2025

- **Nieuwsbrief & website LIFE Eikenprocessierups**

- Blijft actief tot 2030
- Belangrijke documenten ook beschikbaar via LIFE Website, Ecopedia & websites partners

Hoe gaat het nu verder?

- **Regulier overleg Kennisplatform Eikenprocessierups**

- Breed samenwerkingsverband in opdracht van het Nederlandse ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)
- **Doel:** Overlast door processierupsen in Nederland verminderen en voorkomen.
- **Doelgroep:** naast de bestaande samenwerkingsverband worden ook experts uit provincies Antwerpen en Belgisch Limburg uitgenodigd

- **Internationale expertgroep Eiken- en Dennenprocessierups**

- Cfr. Nederlands-Belgische expertgroep geleid door Joke Fransen (LVVN)
- **Doel:** kennis over de ecologie, monitoring- en ecologisch verantwoorde beheermethodes voor processierupsen delen, beleid helpen formuleren en nieuw onderzoek initiëren
- **Doelgroep:** Wetenschappers en natuurkenners uit Nederland, België, Frankrijk, Duitsland, G.H. Luxemburg, Verenigd Koninkrijk

Hoe gaat het nu verder?

- **Rapportering LIFE Program**

- **Doel:** Gedetailleerde rapportering over alle aspecten van het project
- **Doelgroep:** LIFE Program + alle Europese landen
- **Opgeleverd:** eind 2025
- **Inhoud:**
 - Toolkit & communicatiepakket
 - Gedetailleerde rapporten over de resultaten in de 4 onderzoeksgebieden
 - Monitoringrapporten biocidengebruik, gezondheidseffecten, en socio-economische impact van de beheerstechnieken
 - 'Layman's Report'
 - After LIFE-plan

Hoe gaat het nu verder?

- **Verder onderzoek nodig:**

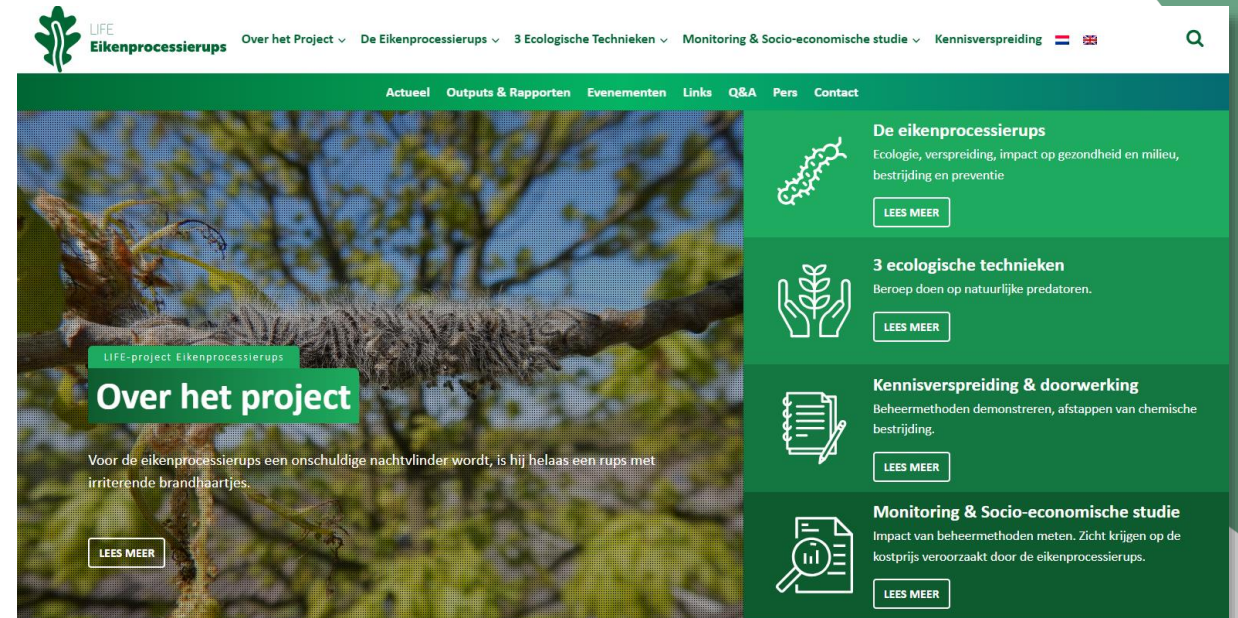
- **Bermflora & voedselvoorkeur parasitoids:** DNA-analyses bezig (eind 2025)
- **Kweek grote poppenrover:** werkbare oplossing voor inzet op grote schaal
- **Kweek grote poppenrover:** genetische relaties tussen Europese populaties

- Gebruik lichtvallen voor monitoring eikenprocessierups (BE, NL)
- Gebruik feromonen voor dispersie eikenprocessierups (FR, GR)
- Gebruik specifieke lokvallen voor monitoring en bestrijding (GR)
- Gebruik DNA-analyse voor bepaling parasiteringsgraad eikenprocessierups (VK)
- ...

Meer info? Vragen? Opmerkingen?

- **Website:** [Home - LIFE-project Eikenprocessierups](https://home-life-project-eikenprocessierups.nl)
- **Facebook:** [EikenprocessierupsLIFE](https://www.facebook.com/EikenprocessierupsLIFE)
- **E-Mail:** info@eikenprocessierups.life

Het projectteam

Provincie Antwerpen

Johan Neegers
Projectcoördinator

Kathleen Verstraete
Bioloog, Trekker
mezenstudie

Provincie Limburg

Luc Crevecoeur
Bioloog, Trekker studie
Grote Poppenrover

Toon Willems
Veldmedewerker

EV INBO

Luc De Bruyn
Bioloog, statisticus,
trekker monitoring

Provincie Gelderland

Joost Bloemberg
Ecoloog, coördinator
Gelderland

Provincie Noord-Brabant

Anne Leeflang
Bermbeheer en
mezenstudie

Sittard-Geleen

Jules Sondejker
Coördinator
Sittard-Geleen